

ПАРЛАМЕНТЫМ ИЗИЧЭЗЫУ ЗЭХЭСЫГЪУ

Спортым ихэхъоныгъэхэм агъэрэзагъэхэм

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм тыгъуасэ, мэзаем и 27-м, зичэзыу ятлуклэнэрэ плырэ зэхэсыгъо илагъ. Ащ илофшлэн хэлэжыагъэх Адыгэ Республикэм и Лышхъуэ Тхьаклушынэ Аслъан, федеральнэ инспектор шхьалэу Адыгеим щылэ Лылуужу Адам, Къэралыгъо Думэм идепутатэу Нэтхъо Разыет, федеральнэ ыкIи республикэ хэбзэ гъэцэкIэкIо кьулыкьухэм, муниципальнэ кьулыкьухэм ялыкIохэр, нэмыкIхэу рагъэблэгъагъэхэр. Зэхэсыгъор зэришагъ Парламентым и Тхьаматэу Владимир Нарожнэм.

Зытегушылэштхэр Иофыгъо тIокырэ бгъурэ хъуштыгъэх. Ахэм ащышхэу тфыр хэбзэгъэуцугъэхэм япроектыгъэх, ад-рэхэр республикэм ищылэкIэ илэныкIо зэфэшхьафхэм афэгъэхьыгъагъэх.

Пстэуми апэ «Спорт джэгукIэ лъэпкхэм хэхъоныгъэ-

хэр ягъэшIыгъэнхэр» зыфиIорэ Республикэ программэу 2008 — 2012-рэ илэсхэм ателытагъэр зэрагъэцэкIэ-жыгъэм фэгъэхьыгъэ къэбарэу министрэхэм я Кабинет кышцагъэхьаырыгъэм «Правительствэ сыхьатым» тегъэпсыкIыгъэу депутатхэр едэлу-

гъэх. А ИофыгъомкIэ къэгущы-лагъ Адыгэ Республикэм физическэ культурэмкIэ ыкIи спортымкIэ и Комитет итхьаматэ игуадзэу ДжармэкIо Юсыф. Программэм тегъэпсыкIыгъэу илэс зэкIэлъыкIохэм республикэм щызэшIуахыгъэхэм къатегущыIэзэ ащ хигъэунэфыкIыгъ республикэ бюджетым а Иофым пае кышчыдалгытагъэр агъэфедэзэ материальнэ-техническэ базэр гъэпытэгъэным ылэныкIокIо хэхъоныгъэ шIуклаехэр зэрашIыгъэхэр. Къэгущылагъэм ыгъэфедэгъэ пчъэгъэ заулэ такышыуцу тшIоигъу. Илэс зэкIэлъыкIохэм кьакIоцI IэрышI футбол ешIэпIэ 80 республикэм ичIыпIэ зэфэшхьафхэм кьарыгъэджагъ, кIэлэцIыкIу спортивнэ еджэпIэ 23-мэ Иоф ашIэ, олимпийскэ чемпионхэри тилэх. Джащ фэдэу лэныкIуабэмэ ар кьашыуцугъ.

Арэу щытми, Тхьаклушынэ Аслъан кьызэриуагъэу ыкIи нэмыкI депутатхэми зэрэхагъэунэфыкIыгъэу, мылIоу пэлуагъэхьагъэм ифэшIуашIэу спортым хэхъоныгъэхэр ешIых пIонпIэжыгъэх. Адыгеим и Лышхъы, нэмыкI депутатхэми зымыгъэрэзэхэрэ лэныкIо бэклае хагъэунэфыкIыгъ ыкIи ахэр дэгъэзыжыгъэнхэр игъоу альэгъугъ.

Зэхэсыгъор ИофшIагъэхэр зыщызэфыхьысыжырэ зэлукIэгъоу щытыгъ пIоми хъушт. Гушылэм пае, Адыгэ Республикэм исоциальнэ-экономикэ хэхъоныгъэхэм я Стратегиеу 2025-рэ илэсым лыIэсырэр 2011-рэ илэсым зэрагъэцэкIэжыгъэм, Адыгэ Республикэм и УплэкIокIо-лгъытэкIо палатэ 2012-рэ илэсым Иоф зэришлагъэм ыкIи ащ илофшлэн зэхэцэгъэнымкIэ республикэ бюджетым кышчыдалгытэгъэ мылIоу зэрагъэфедагъэм, Тхьаклушынэ районымкIэ зы мандат зилэ хэдыпIэ коеу номерэу 25-м Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет —

Хасэм идепутат щыхэдзыгъэным фэшI мылIоу фатIупщыгъэр Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие зэригъэфедагъэм яхьылIэгъэ зэфэхьысыжыгъэх депутатхэр ахэпIагъэх, ифэшIошэ унашбохэр ашIыгъэх. Джащ фэдэу Адыгэ Республикэм и Общественнэ палатэ Парламентым хигъэхьащтхэм яспискэ, хэбзыхьухьан ИофшIэнымкIэ Къэралыгъо Советым — Хасэм 2013-рэ илэсым телытагъэу ыгъэнафэрэр, Къэралыгъо Советым — Хасэм идепутатхэм мылIоу яIэм ыкIи фэдэу кьалэкIэхьагъэм ехьылIэгъэ къэбарэу кьатыхэрэм шъыпкьагъэу ахэлъыр зыуплэкIушт комиссием хэтыштыгъэр аухэсыгъэх, ассоциациеу «Адыгэ Республикэм имуниципальнэ образованиехэм я Совет» зыфиIорэм Парламентым илIыкIоу хагъэхьащтыр агъэнэфагъ.

Зэхэсыгъом хэлэжыагъэхэр нэмыкI Иофыгъохэми ахэпIагъэх.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

ЗэолIэу кьытхэтхэр тэгъэлъапIэх

Хэгъэгу зэошхом хэлэжыгъэ нахьыжхэу ТэхьутэмыкIо районымкIэ тилэхэм анахьыбэр дунаим ехыжыгъ. Ахэм ТекIоныгъэм имэфэки мафэ цыфзэхьагъэхэр, заом иветеранхэм афызэхаштыгъэ Iэнэ хъураехэр кьагъэбаиштыгъэх, ныбжыкIэхэр яшгыпкьэу ядэлуштыгъэх, зэхыхэрэр гъэсэп-тхыдэ афэхуштыгъ.

БэшIагъэп ТэхьутэмыкIо районыр шхьафит зашIыжыгъэр илэс 70-рэ зэрэхьугъэр зыхагъэунэфыкIыгъэр. Ащ ехьулIэу Шынджы еджапIэм пчыхъзэхьагъэ щырагъэкIокIыгъ, заом иветеранхэу Шъэо Рэщыд Хъанашхъо ыкIомрэ Черник Анатолий Михаил ыкIомрэ ащ хьэкIэ лъапIэхэу щылагъэх. А. Черник тирайон пым кьытезыхыжыгъагъэхэм ахэтыгъ. Сабийхэм апашхъэ ар кьышгышIагъ, пым зэрэпэуцужыштыгъэхэр кьафиIотагъ.

Ащ ыуж гушылэр зэратыгъэ Шъэо Рэщыдэ заом кьышехьуллагъэхэр, ар хэти кьызэрэшхьамамысыгъэр, иныбджэгъухэр зэрэхэкодагъэхэр ыгу кьыгъэкIыжыгъэх. Ар Тихоокеанскэ флотым хэтыгъ, за-

ор кьызежъэм, Москва ащэгъагъ, парадым хэлэжыагъ, етIанэ занкIэу заом Iухьагъэхэм ащыш. Улагъэхэр бэу телых, бгъэхэлхъэ лъапIэхэр кьыфагъэшIошагъэх, псаоу кьуаджэм кьыгъэзэжыгъ. Заом фэдэу, мамырныгъэ щылакIэми илахьышIу хилхьагъ. «Адыгеим и Щытхъузе» зыфиIорэ бгъэхалхьэр кьыфагъэшIошагъ.

ЕджапIэм щызэхашэгъэгъэ зэлукIэм ЕмтIыль Рэмзанэ Пшыпый ыкIори кьышгышIагъ. Ащ илэс 12 фэдиз ыныбжыгъэр нэмыц те-хакIохэр Шынджы кьызыдэхьэхэм. Нэмыцхэр жьалымыгъэх, кьэрар ямыIэу зекIоштыгъэх. Чылэр шхьафит зышIыжыгъэхэм ягугъуи кьышIыгъ. Ахэм ахэтыгъ лейтенант ныбжыкIэу Бэгугъэ Айдемыркьани.

КIэлэеджакIохэр заом фэгъэхьыгъэ усэхэм кьаджагъэх, ордэхэр кьауагъэх. Сабийхэр зыгъэхьаырыгъэхэ МэзужьэкIо Шамхъан Даутэ ыпхъум, Жэнэ Светэ Ибра-хьимэ ыпхъум, Бэгугъэ Разыет Мэдинэ ыпхъум, нэмыкIхэми тызэрафэрэзэр ятэлэ.

ЕджапIэм ипашэу Дэчлэж Нурбий ятэу Мыхьутари заом хэлэжыагъэхэм ащыш. Ар ыгу кьыгъэкIыжыгъэ, Нурбий заом иветеранхэу кьэкIуагъэхэм зэрафэрэзэр, пым зэрэтекIуагъэхэр мыкIосэжыын шIэжыу цыфхэм зэраIэштыр, ныбжыкIэу кьэтэджихэрэми зэмыблэжхэу хэгъэгур кьызэраухьумагъэр зэрараIо зэпытыштыр игушылэ кьыхигъэщыгъэх.

ЗэлукIэгъум ТэхьутэмыкIо администрацием илофышIэ-

хэр, район гъэзетымрэ телевидениемрэ яжурналистхэр хэлэжыагъэх. Нэужым Хэгъэгу зэошхом хэлэжыагъэхэм ясаугъэт кьэгъагъэхэр кIэралхьагъэх.

Адыгэхэм зэрахьабзэу, хьакIэхэм Iанэм тырагъэблэгъагъ, ЕмтIыль Нэфсэт имыхьамелэ IэшIу тыхэлагъ. Сигуапэу сэри нахьыжхэм сахэсыгъ. Шъэо Рэщыдэ Иоф дэсшIагъэу щыт, ИофшIэкIо чаныгъ, Иофыгъуабэ зэшIуихыным фэхьаыр зэпытыгъ, зи кьызтыримыгъа-

нэу хабзэм фэлэжыагъ. Сэ сяти заом хэтыгъ. Опсэуфэки вете-ранхэм алуIэшттыгъ, здышчы-сыштыгъэх, зэо илэсхэр агу кьагъэкIыжыштыгъэх.

Ахэм ащышхэр сурэтэу мытхыгъэм хэтым итых. Сурэтыр зыштытырахыгъэр кьалэу Новороссийск. 1996-рэ илэсыгъ. Ащыгъум сэ районымкIэ зекIо ныбжыкIэхэм ястанцие сыритхьамэтагъ.

Урысыем и Флот зызэхашагъэр илэс 300 зышхьурэм тефэу заом хэлэжыагъэхэр дэз кьухэу «Железняк» зыфиIорэм тцэгъагъэх. Краснодар щыщ фронтовикхэри тигъусагъэх. *Сурэтым ишIульагъохэрэр: кьухэу икомандир политикэ ИофхэмкIэ игуадзэу, подполковник ныбжыкIэр (ыцIэ сыгу кьэкIыжыгъэрэн), заом иветеранхэу Дэчлэжэ Ибрахьим, Батмэн Батырбий, Шъэо Рэщыд (подполковникым ипалоу кьыритыгъэр цыгъ), сэры.*

Нахьыжхэм ащышэу псэужыр Рэщыд ары. Ипсауныгъэ ымыгъэгумэкIэу илэсыбэрэ джыри кьытхэтынэу сыфэ-лэао.

БАТМЭН Кьымчэрий.

ЮшъхьиплIымэ ятыгъуагъэх

Мыекъопэ районим икъушъхьэхэм адэжъ шыIэ чIыплэхэм хэбзэгъуцугъэм димыштэу зэрэщяIагъэхэм екыгъэ къэбарэу къалэкIэхьагъэр зэхэ-фыгъэным фэшI Адыгеим икультурнэ кIэн къэухъумэгъэнымкIэ ыкIи гъэфедэгъэ-нымкIэ и ГъэlorышIаплэрэ Адыгеим мээхэмкIэ и ГъэlorышIаплэрэ ялофышIэхэр зэгъусэхэу мэзаем дэкIыгъо уплэкIунхэр зэхашагъэх.

Адыгеим икультурнэ кIэн къэухъумэгъэнымкIэ ыкIи гъэфедэгъэнымкIэ ГъэlorышIаплэм къызэритырэмкIэ, уплэкIун Iофтхьабзэу зэхашагъэм къыгъэлъэгъуагъэ Цацэ мээгъэхъунэм иIэгъоблагъохэм псэолъэшI техникэ хьылъэр къызфагъэфедэзэ, зыщыщыр амыгъэунэфыгъэ цIыфхэм

хьункIэн IофшIэнхэр зэрэзэ-рахьагъэхэр, «Цацэ» хэхьэрэ IошъхьиплIымэ хэбзэнчъэу зэрэщяIагъэхэр.

ГъэlorышIаплэм иIофышIэхэм къызэрауагъэмкIэ, мы хьугъэ-шIагъэм ыльэныкIэ хэбзэухъумэкIо къулыкIухэм макъэ арагъэIугъ. Археологи-ем исаугъэтхэм хьункIэн бзэ-джэшIагъэ адызезыхьагъэхэм якъыхэгъэщын джырэ уахътэм ыуж итых.

Республикэ гъэlorышIаплэм къызэритырэмкIэ, джырэ уахътэ ехьулIэу культурнэ кIэным хэхьэрэ объект 3084-рэ Адыгеим икъэралыгъо учет хэт. Ахэм анахьыбэр — 2666-р археологи-ем исаугъэтых. Археологии кIэным хэхьэрэ объект 834-мэ непэрэ мафэм ехьулIэу азы-тет дэи.

КИАРЭ Фатим.

Общественнэ уплэкIунхэмкIэ Гупчэ къызэIуахышт

Цыфхэм упчIэжъэгъу афэхьунхэм ыкIи яфедэ къэгъэгъунэгъэным афэшI псэупIэ-коммунальнэ хьызмэтым общест-веннэ уплэкIунхэр ешылIэгъэнымкIэ шьолъыр Гупчэ Адыгеим шызэхашэшт. Ар Мыекъуапэ иурамэу Советскэм ия 178-рэ унэ чIэтынэу агъэнафэ.

Мы унашъор мээзе мазэм и 25-м шыIэгъэ зэхэсыгъоу УФ-м и Общественнэ палатэ псэупIэ-коммунальнэ поли-тикемкIэ ыкIи чIыплэ зыгъэ-lorышIэжынымкIэ и Комис-сие итхьаматэу, псэупIэ-комму-нальнэ хьызмэтым иобщест-веннэ уплэкIунхэмкIэ ЛъэпкIэ Гупчэм ипашъу Светлана Раз-воротневар, псэупIэ-комму-нальнэ хьызмэтым ыльэны-кIэ тишъолъыр щылэжъэрэ

къулыкIухэм ялыкIохэр зыхэ-лэжъагъэхэм шашыгъ.

Адыгеим и Общественнэ палатэ икомиссии хэтэу Татъ-яна Гоголевар общественнэ уплэкIунхэмкIэ шьолъыр Гупчэм ипашъу агъэнэфагъ. Ащ къызэриуагъэмкIэ, псэупIэ-коммунальнэ хьызмэтым хэшIыкI фызилэхэр, обществен-нэ IофышIэхэр, студентхэр Гупчэм иIофшIэн къыхагъэлэ-жъэштых.

— Ахэм цыфхэр агъэгъозэн закъор арэп япшъэрылгы-штыр, хэбзэгъуцугъэм тетэу IофшIэныр зэшIуахым лъып-лэштых. ПсэупIэмкIэ фиты-ныгъэхэм атегъэпсыхьэгъэ егъэджэнхэр зэхашэштых, ком-мунальнэ фэло-фашIэхэм япхы-гъэ шIэныгъэхэр пенсионер-хэм арагъэгъотыштых, —

къыIотагъ Татьяна Гоголевар.

Ащ къызэриуагъэмкIэ, Гупчэм игъэпсын икIэщакIохэм ащыщых общественнэ IофышIэхэр, къэралыгъо корпора-циеу «ПсэупIэ-коммунальнэ хьызмэтым зэхьокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэмкIэ Фондым» илыкIохэр. Мы мазэм и 25-м къыщыублагъэу гъэтхэпэм иапэрэ мафэ нэс Фондым иIо-фышIэхэм Адыгеим уплэкIунхэр щырагъэкIокIых. Унэ зэтетхэм гъэцкIэжыын куухэр яшIылIэгъэнымкIэ шьолъыр программэхэр зэрэщягъэцэ-кIагъэр, къызэхэоним ищы-нагъо зилэ унэхэм арысхэр нэмыкI псэупIэхэм гъэкощы-жыгъэнхэр зэрэщызэшIуа-хыгъэр ыкIи федеральнэ хэ-бзэгъуцугъэу N 185-ФЗ-м къыдилыгъэрэ ахьцэ IэпыIэ-

ДЕПУТАТ IОФШIЭНЫР

ТилIыкIохэм пшъэрылгыбэ яI

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу Бырыцу Рэмэзан Парламентым туризмэмкIэ, спортымкIэ, экологиемкIэ ыкIи чIыопсыр гъэфедэгъэ-нымкIэ и Комитет итхьамат. Илъэс зэфэхьысыжъэу ашыгъэхэм нафэ къызэрашIы-гъэмкIэ, икIыгъэ 2012-рэ илъэ-сым Iофыгъо 38-рэ зыщыхэлъэгъэхэ зэхэсыгъо 12 комите-тым иIагъ. Ащ хэт депутатхэм лъэныкIо зэфэшъхьафхэм ате-гъэпсыкIыгъэу ялофшIэн зэхашэщыгъ: хэбзэхьухьан ыкIи уплэкIун IофшIэныр, хэдакIохэм яшIоигъоныгъэхэр Парла-ментым щыпхырыщыгъэнхэр, республикэм иобщественнэ-поли-тическэ щыIакIэ хэлэжъэ-гъэныр.

Ежъ ышъхьэкIэ комитетым итхьаматэ илъэсым къыкIоцI законпроекти 7 къыгъэхьазы-рыгъ, Парламентым изэхэсы-гъохэм ахилъхьагъэх, депутат-хэм ахэр игъоу алъэгъугъэх, кIуачIэ яIэ хьугъэ. ЗэкI пIоми хьунэу ахэр Адыгэ Республи-кэм ихэбзэгъуцугъэхэр феде-ральнэ хэбзэгъуцугъэхэм адиштэу гъэпсыжыгъэнхэм, нэмыкI федеральнэ хэбзэгъу-цугъэхэм агъэнэфэрэ шапхьэхэр гъэцкIэжыгъэнхэм яхьылIа-гъэх. КъэIуагъэмэ хьушт ахэм агъэнэфэрэ зэхьокIыныгъэхэм янахьыбэм Адыгэ Республи-кэм иминистрэхэм я Кабинет ипшъэрылгыбэрэ ифитыны-гъэхэмрэ къызэралэтыгъэхэр.

ГушыIэм пае, Адыгэ Рес-публикэм и Законэу «Псы зэ-фыштыгъэхэм ыкIи чIыопсыр гъэфедэгъэным алъэныкIэ

Адыгэ Республикэм икъэра-лыгъо хэбзэ къулыкIухэм яфи-тыныгъэхэр зэхэушъхьафы-кIыгъэнхэм ехьылIагъ» зыфи-lorэм зэхьокIыныгъэхэр фэзы-шыгъэ хэбзэгъуцугъэри ып-шэкIэ къэтIогъэ мэхьанэм те-гъэпсыкIыгъ. Ащ ишIуагъэкIэ зашъохэрэ псым имызакъоу, хьызмэт мэхьанэ зилэ псымкIэ резервхэр министрэхэм я Ка-бинет ыгъэнэфэнхэ, псы объ-ектхэр гъэфедэгъэнхэм ыкIи чIыопс псэуалъэхэр къэухъ-мэгъэнхэм ыльэныкIэ рес-публикэ къэралыгъо уплэкIу-ным имызакъоу, республикэм икъэралыгъо уплэкIун къыхи-убыгъэрэ псы псэуалъэхэм атет гидроэнергетическэ псэуалъэ-хэм ягъунапкъэхэу къаухъумэ-хэрэм ягъэфедэнкIэ хэушъ-хьафыкIыгъэ шапхьэхэм и альпылхэн фитэу хьугъэ. Джащ фэдэу псым игъэфедэнкIэ хэ-ушъхьафыкIыгъэ шапхьэхэр зэрагъэцкIэжыхэрэм лъып-лээрэ IэнэтIэхэхьэхэри мини-стрэхэм я Кабинет ыгъэнэфэн-хэу джы фитыныгъэ иI. Ахэм ямызакъоу, чIычIэгъ байныгъэ-хэмкIэ къэралыгъо фондым ифедеральнэ гъэlorышIакIо е ащ ичIыплэ къулыкIу зыригъэ-зэгъызэ, министрэхэм я Каби-нет ыухэсын фит чIыплэ мэ-хьанэ зилэ чIыгу участкэхэм яс-пискэ.

Ахэм анэмыкIэу комитетым Парламентым изэхэсыгъохэм ахилъхьагъэх мээыр ыкIи чIы-опсыр къэухъумэгъэнхэм, псэ-ушъхьэ шъхьэрыкIохэм япэ-сыгъэщтым яхьылIэгъэ хэб-зэгъуцугъэхэр нахь дэгъоу гъэпсыгъэнхэм алъэныкIэ

федеральнэ ыкIи Урысые Фе-дерацием исубъектхэр кIэщакIо зыфэхъугъэхэ законопрое-титф ыкIи депутатхэм ахэр игъоу алъэгъугъэх.

Идепутат пшъэрылгыбэр дэгъоу зэригъэцкIэштхэм иIо-фыгъохэр зэрихьэхэзэ Бырыцу Рэмэзан кIэщакIо фэхъуи, «Ту-ризмэмрэ зыгъэпсэфынымрэ хэхьоныгъэхэр зыщэфэхьухэрэ лъэхьаным Адыгэ Республи-кэм хэушъхьафыкIыгъэу къа-ухъумэрэ чIыопс шьолъырэу итхэр къэгъэнэжыгъэнхэр» зыфиlorэ темэмкIэ Iэнэ хьурае зэхищэгъагъ. Ащ хэлэжъагъэх, яеплыкIэхэр къыщаIуагъэх, шIэгъэн фаехэр агъэнэфагъэх чIыопсыр къэзыухъумэрэ къу-лыкIухэм, туризмэ отраслэм, муниципальнэ образованиехэм, общественнэ организациехэм, нэмыкIхэм ялыкIохэр.

Джащ фэдэу гъусэгъухэр иIэу Рэмэзан кIэщакIо фэхъузэ «Правительствэ сыхьатым» тегъэпсыкIыгъэу Къэралыгъо

Советым — Хасэм изэхэсыгъо-хэм Адыгэ Республикэм ими-нистрэхэм я Кабинет къыща-гъэхьазырыгъэ къэбарыщ депу-татхэр едэIугъэх. Ахэм ащы-щых гухэлъ гъэнэфагъэ зилэ Республикэ программэу «Хи-мическэ ыкIи биологическэ щынэгъончъагъэ гъэпсыгъэ-ныр» зыфиlorэ 2011 — 2013-рэ илъэххэм ателытатагъэр зэра-гъэцкIэжырэм, Урысые Фе-дерацием и Правительствэ иунашъоу «Темыр-Кавказ фе-деральнэ округым, Краснодар краим ыкIи Адыгэ Республи-кэм туристическэ кластер ащы-гъэпсыгъэным фэгъэхьыгъ» зы-фиlorэм тиреспубликэ зэрэхэ-лэжъэрэ лъэныкIор гъэцкIэ-жыгъэным, «Адыгэ Республи-кэм ит гидротехническэ псэуа-лъэхэм азытет ыкIи псыкIи-уным ахэр зэрэфэхьазырхэр» зыфиlorэм яхьылIагъэхэр.

Илъэсым къыкIоцI тирес-публикэ, Къыблэ федеральнэ округым, федеральнэ гупчэм ащыкIогъэ общественнэ Iо-фыгъо бэдэдэмэ Рэмэзан ахэ-лэжъагъ. Ахэм ащилъэгъугъэ-хэр, ащызэхихыгъэхэр депутат IофшIэным щигъэфедагъэх.

Депутат IофшIэнымкIэ пшъэ-рылгы шъхьалэхэм ащыщ хэ-дакIохэр егъэблэгъэнхэр, ахэм яупчIэхэм, Iофыгъоу къалэты-хэрэм джэуапхэр ятыжыгъэн-хэр, зыгъэгумэкIыхэрэ лъэ-ныкIохэр амалэу шыIэхэм атегъэпсыкIыгъэу зэшIохы-гъэнхэр. А пшъэрылгым те-гъэпсыкIыгъэу комитетым ит-хьаматэ ренэу аIукIэщыгъэ, ригъэблагъэштыхгъэх къалэу Мыекъуапэ, Мыекъопэ ыкIи Кошхьэблэ районхэм яхэдакIохэр. Илъэсым къыкIоцI ащ ыдэжъ хэдзэкIо 56-рэ шылагъ. НахьыбэмкIэ хэдакIохэр зы-гъэгумэкIыштыгъэхэм ащы-щыгъэх псэушъхьэ шъхьэры-кIохэм, Адыгеим пьдзафэхэр щыгъэкIодыжыгъэнхэм, ту-ризмэм хэхьоныгъэхэр егъэ-шыгъэнхэм, цыфхэм IофшIэн ягъэгъотыгъэным, газыр, псыр алэкIэгъэхьэгъэнхэм яхьылIэгъэ

къыныгъохэр дэгъэзжыкIыгъэнхэр.

Цыфхэр зыгъэгумэкIыхэрэ социальнэ Iофыгъохэр чIыплэ-хэм ащызэшIохыгъэнхэм фэшI депутат пэпчъ ыгъэфедэн ыльэкIышт мылькы гъэнэфагъэ бюджетым къыщыдалыгътэ. Ащ фэдэ сомэ миллионитIоу Бырыцу Рэмэзан тетхьагъэр муниципальнэ образованиеу «Мыекъопэ районим» ипсэупIэ зэфэшъхьафхэм ащигъэфе-дагъ. Район гупчэ сымэджэ-щым иматериальнэ-техническэ базэ гъэпытгъэным сомэ зы миллион, муниципальнэ образо-ваниеу «Кировскэ къоджэ псэупIэм» культурэм и Унэу дэтым пае котельнэ гъэпсыгъэ-ным сомэ мин 300, муници-пальнэ образованиеу «Красно-октябрьскэ» къоджэ псэупIэм» аэрационнэ станции щыгъэп-сыгъэным фэшI проект-сметэ тхылъхэм язэхэгъуцон сомэ мин 200, муниципальнэ образо-ваниеу «Каменноостскэ къо-джэ псэупIэм» имикрорайонэу «Горка» зыфиlorэм газыр ещэ-лIэгъэным ищыкIэгъэ проект-сметэ тхылъхэм язэхэгъуцон сомэ мин 200, поселкэу Побе-дэм дэт еджапIэр зэтэгъэпсы-хьажыгъэным сомэ мин 200, Темиразевскэ къоджэ псэупIэм газыр ещэлIэгъэным ищыкIэ-гъэ проект-сметэ тхылъхэр гъэхьазырыгъэнхэм сомэ мини 100 апэIуигъэхьагъ.

ЫпшэкIэ зыцIэ къыщетIо-гъэ Iофыгъохэм янахьыбэм Рэмэзан кIэщакIо афэхъугъ нахь мышIэми, комитетым хэт адрэ депутатхэри ахэм ахэмы-лэжъагъэхэу, атемыгушыIа-гъэхэу, ялахь ахамышIыхьагъэу пIон плэкIыштэп. Комитетым илъэсым къыкIоцI иIэгъэ зэхэ-сыгъо 12-м иIофшIэн чанэу хэлэжъагъэх ащ хэт депутатхэу ХьокIо Вячеслав, Сергей Ума-латовыр, Шъао Аскэр. Зэгуры-Iоныгъэ ахэлъэу зэдаштэгъэ Iофыгъохэр Къэралыгъо Сове-тым — Хасэм изэхэсыгъохэм ахалъхьэхэзэ IофшIэныр зэхашэщыгъ.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

гьум тегъэпсыхьэгъэ унашъор зэрэщагъэцклагъэр аулгъэкълу-щтых.

Псэуплэ-коммунальнэ хьыз-мэтымклэ Фондым илофышлэхэр, чыплэ администрации-хэм ыкли общественнэ органи-зациихэм яллыклогъэр зэгъу-сэхэу фэтэрыбэ унэхэу гъэцк-лэжыгъэн фаехэу ыкли кы-зэхэоным ищынагъо зилэхэу программэхэм ахэтхэр Мые-кьуапэ, Адыгъжалэ, Тэхьутемы-кьое, Кошхьэблэ ыкли Мыекьо-пэ районхэм къащаплтыхьэх.

2008-рэ илъэсым кышчы-ублагъэу 2012-м нэс зигугъу къэтшыгъэ программэхэм ате-лгытагъэу Фондым имылку щыц сомэ миллиард 1,14-рэ Адыгейм кыфэкълуагъ. Шьол-гырым ащ сомэ миллион 283,5-рэ хигъэхьуагъ. Зэкълмкли нэбгырэ мин 58-м ехъу зыщы-псэурэ фэтэрыбэ унэ 704-мэ гъэцклэжынын куухэр арашыл-лагъэх, нэбгырэ 661-рэ кы-зэхэоным ищынагъо зилэ унэ 31-мэ къачлащыжьи, фэтэры-клэхэм арагъэтгысхьажыгъэх.

Шэныгъэ лые щылэп

Челябинскэ хэкум ошлэ-дэмышлэу кышцефэхыгъэ ме-теоритым цыфхэр гуэжъогъу ригъэфагъэх. Хьугъэ-шлагъэр зылгъэгъугъэхэм янахьыбэм къэхьурэр къагурылуагъэп. Ащ кыыхэкълыклэ УФ-м и Феде-ральнэ Зэлуклэ Федерациемклэ и Совет астрономием изэгъэ-шлэн гурыт еджаплэхэм ачлалъ-хьажыным ехьыллэгъэ лофы-гъор кыплэтыгъ.

1993-рэ илъэсым кышце-гъэжыагъэу мы предметыр еджаплэхэм зэрагъэшлэжы-рэп. Астрономием ылъэны-кьоклэ шлэныгъэхэр клэлэеджа-клогъэм зэрящыклагъэр мы ма-фэхэм Челябинскэ хэкум кы-шыхьугъэм кыгъээнэфагъ. Дунаим изэхэлтыклэ, изекълуа-клэ, ошгогу пкыгъгохэр кы-зыхэкълыхэрэр, ахэм ягъэпсыклэ зыфэдэр астрономием зрегъа-

шлэ. Астрономием нэмыкл шлэ-ныгъэхэм апэблагъэу щыт, ана-хьэу физикэмрэ хьисапымрэ. Ахэм къадыхэлгытагъэу джы-рэ уахьтэм зэрагъашлэ, ау ар икьоу плон плэкълыщтэп. Ыпэ-клэ зэрэщытыгъэу апшъэрэ классхэм мы предметыр къа-хэлъхьажыгъэныр игъо дэд. Ау ар лэшлэхэу щытэп. Тхыль-хэр щылэхэп, клэлэгъаджэ-хэри гъотыгъуаех. Гушылэм пае, Адыгэ къэралыгъо уни-верситетым мы лъэныкьомклэ хэушъхьафыкълыгъэу факуль-тет илэп, ау физикэ-хьисап фа-культетым иотделение игъэ-клотыгъэу щызэрагъашлэ аст-рофизикэмрэ астрономиемрэ. Ар къэзыухыгъэ студентхэм гурыт еджаплэхэм мы пред-метхэр ащарагъэхьын алъэ-кълыщт.

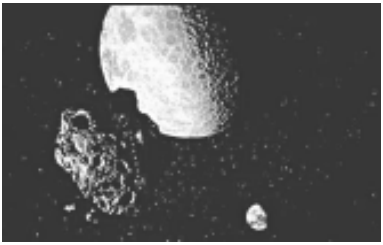
Мы предметыр гурыт еджа-плэхэм ящыклагъэу алъытэмэ, ащ мэхъанэу ратырэр зэдгъа-шлэмэ тшлоигъоу цыф кызы-рыклогъэм зафэдгъэзагъ:

Эдуард, илъэс 70-рэ ыныбжъ:

— Наукэр ыпэкклэ лъэклогъэ зэпыт, тыкъэзыуцухьэрэ дуна-им игъэпсыклэ, зэхьокълыны-гъэу фэхьухэрэр ныбжыкълэ-хэм къагурылоным фэшл аст-рономием зэрагъэшлэн фаеу сэлъытэ. Нэмыкл предметхэм къадыхэлгытагъэу пэублэ классхэм къащегъэжыагъэу космосыр, планетэр зыщыщ-хэр зэрагъашлэ, ау ар икьоу слъытэрэп. Хэушъхьафыкълы-гъэу мы предметыр зэрагъэ-шлэн фае.

Долэтбый, илъэс 40 ыныбжъ:

— Сэ гурыт еджаплэм аст-рономием щызэзгъэшлагъ. Хэшлык дэгъуи фыси. Космо-

сым зэхьокълыныгъэу шыхьухэ-рэм ялгытыгъэу неущрэ ма-фэм къэхьущтыр тшлэрэп. Мы лъэныкьомклэ клэлэеджаклогъэм шлэныгъэхэр зэрагъэгъотымэ ишлуагъэ къэклогъэу сэлъытэ. Шлэныгъэ лые щылэп.

Свет, илъэс 28-рэ ыныбжъ:

— Челябинскэ кышыхьу-гъэ хьугъэ-шлагъэр телеviso-рымклэ зытэлъэгъум, тигъэщ-тагъ. Космосым шыхьурэм хэшлык зэрэфытимылэр ащ кыгъэлъэгъуагъ. Гурыт еджа-плэм игъэклогъыгъэу мы пред-метыр щызэрагъашлэмэ на-хьышлоу сэлъытэ.

Рузан, илъэс 22-рэ ыныбжъ:

— Джырэ уахьтэм гурыт еджаплэхэм предмет зэфэ-шъхьафыбэ ашызэрагъашлэ. Клэлэеджаклогъэр еджэжын-хэу игъо ифэхэрэп. Сэ зэрэс-лъытэрэмклэ, мы предметыр кружок шлыклэм тетэу шлои-гъоныгъэ зилэхэм зэрагъэшлэ-ныр нахь тэрэз.

ПЛАТЫКЪО Анет.

• Къэбарыклэхэр • Къэбарыклэхэр • Къэбарыклэхэр • Къэбарыклэхэр •

НЫДЭЛЪФЫБЗЭМ И ДУНЭ МАФЭ ФЭГЪЭХЬЫГЪЭ ИЭНЭ ХЪУРАЕР

Цыфлэпкъым ыпсэр — ыбз

Организациеу ЮНЕСКО-м иунашъоклэ, лъэпкъ маклэхэм абзэхэу клоджыныным ищынагъо зышъхьащыгъэр ухьумэгъэнхэм тегъэпсыхьагъэу, 1999-рэ илъэ-сым кышцегъэжыагъэу мзаем и 21-р — ныдэлъфыбзэм и Дунэе мафэу агъэнэфагъ.

Наукэм зэригъэунэфыгъэмклэ, тьдэрэ чыналы — зэрэдунаеу цыф лъэпкъ мини 3-м кышце-гъэжыагъэу мини 7-м нэсуу щэп-сэу. Лъэпкъ пэпчэ ежэ иныдэлъ-фыбзэ ил. Джа хэти ныбзэу кы-дэхьугъэр зэрифэшъуашэу лэ-жыгъэныр, гъэпытэгъэныр, ухьумэгъэныр ары а мафэр зы-фэгъэзагъэр.

Ямини III-рэ ллэшлэгъуклэу тьздэкълуатэрэм сыд чыплэ ны-дэлъфыбзэм щырилэр, сыд мэ-хьана щыратырэр, ифэшшошэ уасэ щегъота? Сыда шлэгъэн фаер ныдэлъфыбзэм ыкълуачлэ кызытэгъэнэгъэным, ухьумэгъэ-ным апае? Мы лофыгъо иным изэшлохьнклэ щылэ хэкълпэхэм ыкли амалхэм щяусагъэх ныдэлъ-

фыбзэм и Дунэе мафэ фэгъэхьы-гъэ Иэнэ хьураеу Адыгэ къэра-лыгъо университетым мзаем и 21-м щызэхашчэагъэм. Ащ клэ-щакло фэхьугъэр анахьэу фило-логии факультетыр ары. Бзэм фэгъэхьыгъэ лофтхьабзэр зэри-щагъ урысыбзэм икафедрэ ипа-щэу Беданэкьо Зулихьан.

Мэфэкл Иэнэ хьураем хэлэжы-агъэх АКЪУ-м иклэлэгъаджэхэр, студентхэр, Адыгэ Республикэм ишлэныгъэлэжэ инхэр, къэлэ гурыт еджаплэхэм яклэлэгъа-джэхэр, общественнэ организа-циехэм ыкли къэралыгъо хэбзэ структурэхэм яллыклогъэр.

Ныдэлъфыбзэм имэфэкл зэха-хьэ пэублэ псалэкклэ кызылэуи-хыгъ филологии шлэныгъэхэмклэ докторэу, профессорэу, АКЪУ-м филологиемклэ ифакультет иде-канэу Пэнэшъу Уцужыкьо. Ащ игушылэ цыфлэпкъымклэ бзэм имэхьанэ зэрэиныр кызылэги-убыгъэу гъэпсыгагъэ. Бзэр сыди-гъокли охьтэ ыкли лъэхьэнэ хьу-гъэ-шлэгъэ гъэнэфагъэхэм зэра-

фэлорышлэрэр кыыхигъэщыгъ. Хэгъэгъушхоу Урысыем щыпсэ-урэ цыф лъэпкъ псэуэми зэды-ряе хьугъэ урысыбзэм джырэ мафэхэм изытэ, а бзэ икьугъэ лъапсэр ухьумэгъэнымклэ къэ-ралыгъом лофыгъоу зэшлуихы-хэрэм ягугъу кышшыгъ. Бзэм итарихь мэхъанэ клигъэтхьызы, бзэр културэм иапэрэ лэхь инэу зэрэщытыр, бзэр пытэным шлэ-ныгъэ куу зэрищыклагъэр, тхы-лыр — егъэшлэрэ шлэныгъэ пхьуантэр лъэныкьорыгъазэ зэ-рэхьурэр, ащ епхыгъэу къэуцу-рэ кыныгъоохэм аналэ тырари-гъэдзагъ. Къэралыгъошхом ыбзэ шъхьалэ фэдэ къабзэу, ащ готэу, ныдэлъфыбзэ пэпчкклэ лофы-гъохэр зэшлохыгъэнхэ зэрэфаер клигъэтхьыгъ. Ау глобализа-цием, научнэ-техническэ про-грессым, информационнэ рево-люцием ыкли геополитикэ хьу-гъэ-шлэгъэ мыхьыжхэм яягъэ бзэм зэрэкълырэр ыкли зэкклэ гу-манитар шлэныгъэр кризисым зэ-рэхэтыр кылуагъ, бзэм изэгъэ-

шлэн пэрыохьубэ зэрилэр щысэ-хэмклэ кылушыхьатыгъ.

Иэнэ хьураем хэлэжыагъ ыкли кышчыгушылагъ Адыгэ Респуб-ликэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу, гъэсэныгъэм-клэ Комитетым ипашэу, Адыгэ къэралыгъо университетым ип-роректорэу Клэрэщэ Андзаур. Къэралыгъо бзэ шъхьалэу уры-сыбзэм изытэ узыримыгъэразэ-рэр, урысыбзэр, урыс литерату-рэр икьоу зэрэзэрамыгъэшлэжэ-хэрэм кыыхэкълэу, тхэкклэ тэрэз шапхэхэр интеллигенциеми — клэлэгъаджэхэм, ныбжыкълэ-хэми зэралэкълэзырэр, джырэ шъхьэшъорычтэ еджэкклэ-шлы-клэр зэрэпклэнчъэр кылуагъ. Адыгабзэр плэмэ — лоф зэри-мышлэрэр клигъэтхьыгъ, сыда плэмэ щылэкклэ-псэукклэ лъэны-кьуабэмэ клочлэ-амалклэ анэсы-рэп. Ащ кыыхэкълэу, ныдэлъфыб-зэм изэгъэшлэн зышъхьасы-жынынчъэу хэзыгъэхьон, дэлэ-жээн, зезыгъэштэн цыф гъэса-гъэхэм лъэпкъыр афэныкьоу ылытагъ. АР-м и Правительство зыдигъуи мы лофыгъом ыналэ зэрэтетыр кылуагъ.

Иэнэ хьураем гушшысэ гъэшлэ-гъон зэфэшъхьафхэр кышчы-

ралотыкълыгъэх зэлъашлэрэ шлэ-ныгъэлэжъхэу Гьышч Нухьэ, Нэмыплэкьо Розэ, Людмила Цып-ленковам, Хьаклэмыз Мирэ, Шъхьакълумьдэ Марыет, адыгаб-зэр зэзыгъашлэу, Германием шыщэу Моника Хелинг, Уракъ Фатимэ, хэкужыым кызыгъэзэ-жыгъэу, гуманитар ушэтын-хэмклэ Адыгэ республикэ инсти-тутэу Т.Клэрэщэм ыцлэ зыхьы-рэм илофышлэу Мэщфэшлу Нэ-дждэт. Аналэ псэуэми анахэ зы-тырадзагъэр тэ, адыгэхэмклэ, ти-ныдэлъфыбзэр адыгабзэр арэу зэ-рэщытыр ары. Унагъом кышце-жыу, клэлэцылкълэу ыгыплэхэм, ублэллэ ыкли гурыт, апшъэрэ еджаплэхэм, бзэшлэныгъэ лэжъэ-плэ инхэм, зэкклэ республикэм адыгабзэм илофыгъохэмклэ лоф зышлэхэрэм — тхаклогъэм, уса-клогъэм, ушэтаклогъэм, журналист-хэм алэ зэкклэдагъэу, ныдэлъфы-бзэм илофыгъохэр зэшлуахынхэ зэрэфаер ары. Ныдэлъфыбзэр сабым фэдэ, шлу плэгъун, уфэ-сакьын, удэлэжээн, уухьумэн фае.

Ныдэлъфыбзэмклэ Иэнэ хьура-ем хэлэжыагъэхэм кыралоты-кълыгъэ шлошлэ-гупшысэхэм ялгытыгъэу резолюциие шаштагъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Яфитыныгъэхэр уукъохэ хьушчтэп

Урысые Федерацием Пен-сиехэмклэ ифонд и Адыгэ рес-публикэ Къутамэ цыфхэм лоф-шлэн язытырэ псэуэми агу кы-гъэкълыжы лэжыгъэу цыфхэу Урысые Федерацием плэлэ гъэнэфагъэклэ къэкълуагъэхэу плэ-лэ гъэнэфагъэ зымылэ е кален-дарь илъэсым кыкълочлэ зэкълэм-кли мэзыхым кышчымыклэу лоф арагъэшлэнэу зыгъэнэфэрэ зэ-зэгъыныгъэ зыдашлэгъэхэм стра-ховой тынхэр къафалыгътэнхэ ыкли Пенсиехэмклэ фондым лэжыгъэхьанхэ зэрэфаер.

Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу «Урысые Федерацием шлоклэ зымылэ ипенсие страхования ехьыллагъ» зыфилоу номерэу 167-ФЗ зытэу 2001-рэ илъэсым мзаем и 15-м кыдэкълыгъэм ия 7-рэ статья иа 1-рэ пункт иа 1-рэ абзац зэригъэнафэрэмклэ, стра-ховать ашлэгъэклэ алъытэх Уры-

сые Федерацием ицыфхэр, лэжыгъэ хэгъэгъу цыфхэу е граж-данствэ зымылэхэу ренэу е плэлэ гъэнэфагъэклэ Урысые Федера-цием щыпсэухэу, джащ фэдэу лэжыгъэ хэгъэгъу цыфхэу е граж-данствэ зымылэхэу (Федераль-нэ хэбзэгъэуцугъэу «Урысые Федерацием лэжыгъэ хэгъэгъу цыфхэм правовой положениеу щырялэм ехьыллагъ» зыфилоу номерэу 115-ФЗ зытэу 2002-рэ илъэсым бэдзэогъум и 25-м кыдэкълыгъэм тегъэпсыкълыгъэ лэжыгъэ хэгъэгъу ин зыхэлэ специ-алистхэр хэмытхэу), Урысые Фе-дерацием плэлэ гъэнэфагъэклэ щыпсэухэу лофшлэнымклэ плэлэ гъэнэфагъэ зымылэ е календарь илъэсым кыкълочлэ зэкълэмкли мэ-зыхым кышчымыклэу плэлэ гъэ-нэфагъэ зилэ зэзэгъыныгъэхэр зыдашлэгъэхэр.

2012-рэ илъэсым кышчыуб-

лагъэу лэжыгъэ хэгъэгъу цыфхэу Урысыем лоф щызышлэхэрэр хэгъэгъум ипенсие системэ ха-гъэгъоуцугъэхэу. Ащыгъум кы-далгытэгъыгъэхэр лэжыгъэ хэгъэгъу цыфхэу цыфхэм лофшлэн язытыхэрэм лофшлэнымклэ плэлэ гъэнэфагъэ зымылэ ыкли мэзи 6-м кышчымыклэрэ плэлэ гъэнэфагъэ зилэ зэзэгъыныгъэ-хэр адэзышлыгъэхэр ары. А шапхэм кыгытэрэ лэжыгъэ зыпсэу-кълэ кызыфагъэфедезэ, цыфхэм лофшлэн язытыхэрэм лофшлэным ехьыллэгъэ зэзэгъыныгъэр плэлэ нахь маклэм телгытагъэу ада-шлыщтыгъ ыкли илъэсым кы-кълочлэ иклэрыклэу зэзэгъыны-гъэхэр адашлыжыныщтыгъ. Ащ тегъэпсыкълыгъэу лэжыгъэ хэгъэ-гу цыфхэм пае страховой тын-хэр кыфалгытэгъыгъэхэп, пенсиехэмклэ ащ фитыныгъэу илэхэр аукоштыгъэх.

2013-рэ илъэсым ищылэ мазэ и 1-м кышчыублагъэу хэбзэгъэ-уцугъэм ыгъэнэфэрэ шапхэхэр нэмыкл гурылуаклэм тетэу агъэ-псыжыгъэ ыкли ыпшъэклэ кы-зэрэщытлуагъэм фэдэу лэжыгъэ хэгъэгъу цыфхэм страховой тын-хэр къафалыгътэнхэ ыкли Пен-сиехэмклэ фондым лъагъэлэ-сынхэ фаеу агъэпсыгъ. Гушылэм пае, лэжыгъэ хэгъэгъу цыфхэм илъэсым кыкълочлэ мээ тлурытлу плэлэ ялэу лофшлэнымклэ зэзэ-гъыныгъэ щэгъогогъо дашлы-гъэмэ, ащ страховой тынхэр кы-фалгытэнхэ ыкли пенсием пае мылкъу зэлугъэкълэгъэным фэшл Урысые Федерацием Пенсие-хэмклэ ифонд лэжыгъэхьан фае. Урысыем плэлэ гъэнэфагъэклэ щыпсэурэ лэжыгъэ хэгъэгъу цы-фыр кызыхьыгъэ илъэсым емы-лытыгъэу, Урысые Федерацием ицыфхэм апае зэрагъэнэфагъэм

фэдэу, процент 22-рэ тарифым тегъэпсыкълыгъэу ащи страховой тынхэр кыфалгытэх. Страховой тынхэмклэ зигугъу къэтшыгъэ шэпхьаклэм кыыхиубыгъэхэрэп лэжыгъэ хэгъэгъу ин зыхэлэ лэжыгъэ хэгъэгъу лофышлэхэр. Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу «Урысые Феде-рацием лэжыгъэ хэгъэгъу цыфхэм правовой положениеу щырялэм ехьыллагъ» зыфилоу номерэу 115-ФЗ зытэу 2002-рэ илъэсым бэдзэогъум и 25-м аштагъэм зэригъэнафэрэмклэ, лэжыгъэ хэгъэгъу ин зыхэлэ специалистклэ алъытэх лэжыгъэ хэгъэгъу цыфхэу лофшлэным илъэныкьо гъэнэ-фагъэ горэмклэ опытышлу зилэ-хэу ыкли лэжыгъэ хэгъэгъу ин зы-хэлэхэр е гъэхьэгъэшлу кызы-гъэлыгъагъохэрэр. Ыпэкклэ зэрэщы-тыгъэм фэдэу, ахэм фэдэу кьалэкълэхэрэм пае Урысые Фе-дерацием Пенсиехэмклэ ифонд хагъэхьэрэ страховой тынхэр кыалгытэхэрэп.

Пенсиехэмклэ фондым и Адыгэ республикэ Къутамэ ипресс-кълуыкълу.

«Темыр Кавказым шыпсэурэ лъэпкъхэм ацIэ унаехэм язэхэт гушыIалъ» къыдэкIыгъ. ШIэныгъэлэжъ зэфэшъхьафхэр илъэс 12-рэ ащ дэлэжъагъэх, ахэм ахэтых АКЪУ-м филологиемкIэ ифакультет шылажъэхэрэри. НэмытIэкъо Розэ ахэм ащыщ. IофшIагъэм идэлэжъэн зауыхыгъэр икIыгъэ илъэсым игъэтхэпэ маз.

ТапэкIи цIэ унаехэм афэгъэхьыгъэ гушыIалъэхэр шылагъэх, ау зэхэтэу къызэрэдэкIыхэрэр апэрэ. НэкIубгъо 600-р 17-у зэтеуыгъ — Темыр Кавка-

зым шыпсэурэ лъэпкъ пэпчъ гусырэ цIэхэр зэтеушъхьафыкIыгъэу дэбгъотэнхэ плъэкIышт. Кавказ псэуплэкIэ зэкIэми апэ къыхэзыгъэхэм аусыщтыгъэхэри, урысыцIэхэу къэра-лыгъом икыблэ нахыбзу шагъэфедэхэрри тхылъым дэтых.

Урысыбзэм шагъэфедэрэ зыкI къэIуакIэр авторхэм аштагъ. Документхэм ягъэпсынкIэ мыр мэхъанэшхо зилэ Iофыгъохэм ащыщ. Сабый къхъуыгъакIэм цIэ къызэрэфыхэпхышт шы-

кIэмкIэ, цIэ унаехэм язэхъокIын пылъ шапхъэхэмкIэ гушыIалъэр упчIэжъэгъу хъун ылъэкIышт.

Ар зэхэзыгъэуцагъэхэм къызэрэхагъэщырэмкIэ, бзэ зэфэшъхьафыбэ шызэгъэуIугъэу ащ фэдэ тхылъ джыри шылагъэп ыкIи Кавказым икульту-рэ кIэн бай ар инэпэплъ.

ГушыIалъэр Москва итхылъ тедз-пIэхэм ащыщ ипчъагъэкIэ 400 хъоу къышчыдагъэкIыгъ, нахыбэмкIэ ащэштэп, шIухьафтын ашIышт.

Адыгэ Республикэм и ЛыкIо гъэорышIапIэу Урысые Федерацием и Президент дэжъ шыIэм мы мафэхэм зэIукIэгъу гъэшIэгъон шыкIуагъ. Къэбэртгэ-Бэлыкъарым, Адыгеим ыкIи Къэрэщэе-Щэрджэсым язаслуженнэ артисткэу, орэдылоу Къэзэнэ Сати ныбжьыкIэхэм аIукагъ.

Адыгэ лъэпкъым ыкIи зэрэхэгъэгоу апашъхъэ шыт пшъэрылгъхэр зэшIохыгъэнхэм фэшI ныбжьыкIэ чанхэр къыхэгъэщыгъэнхэр, ахэм язэпхыныгъэ гъэпытгъэ-ныр ары мурад шъхьаIэу Iофтхьабзэм иIагъэр.

ЗэIукIэгъум къекIолIагъэхэм ахэтыгъэх актер ныбжьыкIэхэр, режиссерхэр, орэдылохэр, экономистхэр, юристхэр ыкIи журналистхэр. Ар Iэнэ хъурэе шIыкIэм тетэу зэхашагъ, нэбгырэ пэпчъ гухэлъэу иIэхэр къырило-тыкIын, зыкыгъэлъэгъон амал иIагъ.

Урысыем икыблэ шъхьаIэ зыщыпсэурэ илъэсипшIым ищыIэныгъэ къыхэхухьагъэм, ащкIэ IэпыIэгъу кыфэхуыгъэхэм, уилъэпкъ шъхьэклафэ зэрэфэшIын фаем Сати къатегушылагъ. Джащ фэдэу социальнэ ыкIи творческэ гукъэкI зилэхэм IэпыIэгъу афэху-гъэнымкIэ фонд зэрэзэхыщэрэр, ащ иапэрэ проект джырэ уахътэм щыIэныгъэм зэрэпхырищырэр орэдылоу цIэрылом къыхигъэщыгъ. Фондыр лъэныкъуищыкIэ

лэжъэшт: культурэр, гъэсэныгъэр, экологир. Ахэм япхыгъэу программэ гъэ-нэфагъэхэр шыIэх.

Фондым иапэрэ проектыщтыр лъэпкъ культурэхэмкIэ кIэлэцIыкIу-ныбжьыкIэ фестивалэу «ЭтноStyle» зыфиIорэр ары. Урысыем икыблэ хэхьэрэ шъолгъы-хэр апэрэ фестивалым къырагъэблэ-гъэщтых.

Адыгэ Республикэм и ЛыкIо гъэIо-рышIапIэу Урысые Федерацием и Пре-зидент дэжъ шыIэмрэ черкес куль-турэм ифондэу «Адыги» зыфиIоу Ю.Х. Къалмыкъым ышIэ зыхьырым-рэ яшIуагъэкIэ мы зэIукIэгъур зэхашагъ.

• КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр

ТХЫЛЪЫКIЭХЭР

Шумрэ дэхагъэмрэ къафэджэ

ЩыIэх тхылъхэр, жэбзэ мидэикIэ тхыгъэхэми, уагъэ-пшъэу, ыкIэм нэс уямыджэ-шъоу. ЩыIэх зэрэбгъэтIылы-жыгъэм лъыпытэу пщыгъу-пшъэжхэу, лъэуж гори гум къы-зымынэхэрэр. Ау къахэкIых, къызэрыкIоу тхыгъэхэми, Iо-фыгъоу къалэтыхэрэмкIэ къы-плъыIэсышъуэху, гум кыкIы-рэ гушыIэхэмкIэ узыIэпызы-щэн зылъэкIыхэрэр.

ХьакIэко Фатимэ итхылъэу «Родная чужбина» зыфиIоу повестьхэмрэ рассказхэмрэ зы-дэтым сызыIэпишагъ, псынкIэу седжагъ. Фатимэ мыр иапэрэ тхылъми, бэшIагъэ иусэхэр, итхыгъэ зэфэшъхьафхэр гъэ-зетхэм, журналхэм къазыхи-утыхэрэр. КIэлэгъэджэ сэнэ-хъатым рылэжъэрэ бзылгъы-гъэ гумыпсэфым щыIэныгъэм еплъыкIэ гъэунафагъэу фыриIэр ахэм дэгъоу къахэщы...

Зигугъу къэтшIырэ тхылъыр урысыбзэкIэ тхыгъэхэми, адыгэ-хэм ятарихъ шыщ пычыгъохэр къышчытыгъэх, егъэзыгъэ Iоф-кIэ зичIыгу гупсэ къэзыбгы-нагъэхэм кынэу, хъазабэу зэ-пачыгъэр, яцIыфыгъэ-дэхагъэ зэрэчIамаынагъэр, ашъхъэ къы-рыкIуагъэр угу афигъэузэу къыреIотыкIы. Джащ фэдэу адыгэ къуаджэм шыIакIэу

дэлыгъэр, джы непэ цIыфхэм псэукIэу яIэр тхылъым ури-гъэгупшысэу шызэфехьысы-жыых. ШIур ем, къэрарыр къэ-рарынчъагъэм зэрэтеклорэм, цIыфыгъэр гъунджэкум фэдэу къызэрэнэжъырэм, шIулгъэ-гъуныгъэ къабзэм ныбжьы-кIэгухэр зэрэзэригъэгъотыхэр-рэм тхылъыр афэгъэхыгъ.

ЦIыф шэн, цIыф насып пчъагъэ рассказхэм къащы-тыгъ. Хэти инасып къызыще-жъэрэри, зэрэпкъIуатэрэри зэфэшъхьафы. Ау пстэуми анахъ мэхъанэ зилэр цIыфэу уз-хэтхэм уасэу къыпфаширэр ары. Насыпыр къэлэжыгъо-шIоп, ау ащ ренэу уфэбэнэн, уищыIэныгъэ изы мафэ къэс цIыфыгъэ шэпхъэ дахэхэм уарыгъозэн зэрэфаер Фатимэ итхыгъабэмэ апхырэкIы.

ТIэкIу тыкышысуцун рас-сказэу «Чэщ гупшысэхэр» зы-фиIорэм. ЩыIэныгъэм кыни хъари щызэгот. Непэ ош нахъ насыпышIо шыIэп пшIошIызэ, неущ насыпынчъэ ухъун плъэ-кIышт. Ащ епхыгъэу филосо-фие гупшысэ куухэм злгъаштэ унагъо ихъэгъэ Нэфсэт. Пстэ-умкIи нэбгырищ ныIэп унагъом исыр: гуащэр, къор, нысэр. Апшъэрэ еджапIэр ащ къы-ухынымкIэ гуащэм ишIогъэ-

шхо ригъэкIыгъ. Сабый къы-зыпэфэми фыIыгъыгъ. Нысэр къэкIожьмэ ышхыщтыр хъа-зырэу, сабийри къэбзэ цIы-кIоу гуащэр ащ ежэщтыгъэ. Нэфсэти насыпышIоу зилы-тэжызы, мафэ горэм гуащэм ыгу къыхигъэкIыгъ, ау унэгъо тэрэз шапIугъэ бзылгъыгъэ ныбжьыкIэм зищылагъ, пэгу-щыIэжыгъэп. Арэу щытми, ыгу зэгоутыным фэд, игупшы-сэхэм ахэтэу зыдэгущыIэжы: зыщызэфэмыгубжыхэрэ уна-гъо щыIэп, ау щэлагъэ къыз-хэбгафэмэ, уклэгущIужыкIышт... Нэфсэт теклоныгъэр къыди-хыгъ — зищыIэшъугъ. Ау сы-да а теклоныгъэм гушIуагъо къызкIыфимыхьэрэр? Сыда пIомэ апэрэ мафэм къыще-гъэжыагъэу «мамэкIэ» зэджэ-гъэ бзылгъыгъэм ыгу къы-зэрэбгъагъэм, аужыпкъэм ыгу къызэрэхигъэкIыгъэм гупсэф къыритырэп. Ау, сыдэу хъу-ми, акъыл зилэ цIыфыр зэ-упчIыжыын фаеба? Нэфсэти зэупчIыжы: сыда сэ силажъэу мыщ хэлъыр, сыдигъуа пхэн-джэу сызысекIуагъэр? Джащ фэдэу егупшысэзэ, тIэкIу-тIэ-кIуэзэ ихъуконыгъэхэм яуцо-лэжы: еджэныр къезыгъэ-ухыгъэ, исабий фзыIыгъыгъэ, егъэлыгъащэу мыгулэуным

пае къыкIэзышIыхъэ-щтыгъэ гуащэм зэ нэмы-Iэми рэзэныгъэ зыхэлъ гушыIэ зэрэпимыгъо-хыгъэр ышъхъэ къео-жыгъ, азыфагу кытэ-джэгъэ гузэгъабгъэмкIи мысагъэр ежъ ышъхъэ фильэгъужыгъ... Сыдэу щытми, унагъор зэте-чыгъэп, зэгурьIохэу да-хэу къызэхэнэжыгъэх. Дэгъугъэ мы тхыгъэм ныбжьыкIэхэр еджагъэхэ-мэ, гъэсэпэтхыдэ къыха-хыныгъи.

Укызыщышъугъэ, узыщанIугъэ чIыпIэм пэ-пшIын зэрэщымыIэр дэгъоу щызэхэошIэ повестэу «Мазэм илъэужэу псым къытыридзэ-рэр» зыфиIорэм. Шъэожъыеу ащэным пае атыгъугъэр хымэ хэгъэгу ефэ. Джанбэч бэ пэ-кIэкIыгъэр, зэкIэ къэттхын тлэкIыщтэп, ау дзэкIолI пхъа-шэ хъугъэу, хымэ хэгъэгум илъэс 50 Iэпэ-цыпэ исыгъэм ыгу мастэм фэдэу ренэу къы-хаоу зы гухэлъ зыдиIыгъыгъ: сыд ишIыкIэми и Чыгужъ къыгъэзэжыныр.

... КъухъэуцупIэм къыIу-хьагъэу зиплгъыхъэзэ, ошIэ-дэмышIэу ылъэгъугъ аIэхэр кIапсэкIэ зэпхыгъэхэу афы-рэ цIыф купыр. Ыгу афэгъоу ахэм алыплгъэжыгъ. Анахъэу пшъэшъэжыгъы цIыкIоу ахэ-тыгъэр ары ыгу лъэшэу зэгъу-гъэр. ОшIэ-дэмышIэу Джан-бэч иныдэлъфыбзэ ытхъа-кIумэ къызыредзэм, макъэр къыздиIукIыгъэ лъэныкъом-кIэ псынкIэу зигъэзагъ. А пшъэшъэжыгъы цIыкIоу ыгу зэгъугъэр лъэпауи тефагъэу чIыгум тес ыкIи лъэшэу мэ-гъэ: «А, синанэгущ! Сыдэу Iаеу узыра! Тыдэ ушыIэгущ, синэнэ дах? Тыдэ сыкъаша-гъа? Сыда кIапсэкIэ сызкIа-пхыгъэр? Тыдэ ушыI, синэнэ дах?»

Ахэм алыплгъэрэ хуль-фыгъэм пшъэшъэжыгъер къыз-щилгъэшъужыгъ, ау етIани къызызэхэфэжыым, лъэшэу ыкIыбкIэ къетIыргугъ. Джан-бэч ар фэмыщыIэу къечъа-лIи, сабий цIыкIум уеоныр зэрэжъалымыгъэр къыриIуагъ, ау адрэр зыпарэкIи къыпы-лыгъэп, фаэмэ, иш къырит-мэ, пшъэшъэжыгъер шъхъа-фит ышIыжыынэу къыриIуагъ. Адыгэ хульфыгъэм шым пишIын зэрэщымыIэр хэти ешIэ, ау адыгэ пшъэшъэжыгъы цIыкIум ыгу зэрегъурэм нахъ хэмылгъэу къеуцоллагъ. Игъу-сэу Адыгэ чIыгужыым ар ни-гъэсыжыныр IэшIу-IэшIоу ыгу къыхагъ...

Мэфэ пчъагъэрэ хым те-тыгъэхэу, къухъэр чIихъэу ри-гъэжыагъ. Джанбэч гуIэзэ пхъэ такыр горэм пшъэшъэжыгъер тыригъэтIысхы, IэкIэ еIун-кIызэ десэу ригъэжыагъ. Ау лъэшэу зыпшIыкIэ, пхъэр ытIупщыти, ылэхэм заригъэ-гъэпсэфыным пае тIэкIу зы-чIыгъэбынэу зыфежэклэ, Ме-ррэм цIыкIум икуо макъэ зы-къыригъэшIэжыгъыти, етIани къыдэсыежыщтыгъ. Джащ тетэу шIуклае тешIагъэу, пшъэ-шъэжыгъер къэкууагъ: «Къэ-лъагъо, тат, мары къэлагъо тинэпкъ! Сэри мары сыбде-Iэ, тат!»

... Пшъэшъэжыгъы цIыкIур къычыхъэу нэпкъым тетыгъ, куозэ зэкIэми арилощтыгъ ита-тэ хымкIэ къызэресырэр, ащ дэлэгъэн зэрэфаер.

Хым тIэкIу-тIэкIуэзэ Джан-бэч нэпкъым къытыридзагъ. Бэч, уицIыгу гупсэ укъэсы-жыгъ, ау ащ утель нахъ, уте-тэп. Бэч, уиунэ, уицIыгу укъэ-сыжыгъ. Къэтэджыри кIо. Тэ-тэжыи мары ошъогум къе-плыхы, къызэрэбгъэзэжыгъэр къелэгъэу...

ТХЪАРКЪОХЪО Сафьет.
Филологие шIэныгъэхэм-кIэ кандидат.

ИлъэситIукIэ лъагъэкIотагъ

Хабзэм къаритыгъэ фэтэр-хэр ыпкIэ хэмылъу приватизацие шIыгъэнхэр Урысые Федерацием зыщырагъэжагъэр бэшагъэ. Ары нахь мышIами, Iофыгъо зэфэшхьафхэм апкь къыкIыкIэ джы къызнэсыгъэм зычIэс фэтэрхэр приватизацие зымышIыгъэхэр бэ зэрэхуэрэм, хэбзэгъуэуцугъэм ыгъэн-фэрэ пIалъэр зэрикIырэм къахэкIэу Росреестрэм иегъэблэгъапIэхэм чэзыухэм ахэтыхэу цIыфыбэ зэрашызэтеуагъэм, ар къызыфагъэфедзэ къамылэжыгъэ фэдэ къыхэ-зыгъэкIыхэрэи зэрэщылэхэм ехылыгъэ къэбархэр гупчэ телевидением аужыр мафэхэм къытыщтыгъэх. Джы шэпхьа-

кIэхэр агъэнэфагъэхэш, гуIэн Iоф хэмылъу зычIэсхэ фэтэр-хэр ыпкIэ хэмылъу приватизацие ашIынхэ алъэкIышт.

Урысые Федерацием и Президенту Владимир Путиным приватизацием пIалъэу иIэр джыри илъэситIукIэ зэкIэхьэгъэнэу игъоу зэрилгъэугъэм дырагъашти, а Iофым ехылыгъэ законопроектыр Къэралыгъо Думэм еджэгъуищым-кIи ыштагъ.

Ащ ыпкIэ Урысые Федерацием и Правительство а Тхьаматэ иапэрэ гуадзэу Игорь Шуваловыр зырегъэблагъэм, Урысые Федерацием и Президенту Владимир Путиным къыIуагъ хэбзэгъуэуцугъэм

пIалъэу иIэр зэкIэхьэгъэн фаеу зыкIыштыр. Непэ дзэ къулыкъушIэхэм 2013-рэ илъэсым игъэтхэпэ и 1-м ыужы фэтэрэу аратыгъэхэр ыпкIэ хэмылъу приватизацие ашIынхэ алъэкIышт, ау адрэ цIыфхэм ащ фэдэ амал яIэп. «Зыпылъхэ сэ-нхьатым елгытыгъэу цIыфхэм амалэу яIэхэр зэфэмыдэу бгъэпсыхэ хуэштэп», — хигъэунафыкIыгъ Президентым.

«Правительствэмрэ Президентым и Администрациерэ илъэсыбэ хуэгъуэу чэзыухэм ахэтхэм яписьмабэ къалоIкIэ. Ахэр дзэ къулыкIуым къыхэкIыжыгъэхэр ыкIи муниципальнэ чэзыухэм бэшагъэу ахэтхэр арых. Ахэр егъэгумэ-

кIых ыпкIэ зыхэмыл приватизацием пIалъэу иIэр ухыгъэу фэтэрхэр къазаратыхэкIэ ащ фэдэ фитыныгъэ ахэм ямылэжэ зэрэхуэшт, — къыIуагъ Игорь Шуваловым. — Ащ пае мыщ фэдэ шIыкIэ дгъэнэфагъэ: фэтэр зилэхэм 2015-рэ илъэсым игъэтхэпэ и 1-м нэс ыпкIэ хэмылъу приватизировать ашIын алъэкIышт. Чэзыум хэтхэу ыужыкIэ фэтэр къызэратыштхэр егупшысэхэм фэшI джыри зы илъэс пIалъэ ялэшт».

Шхьащытын зимыIэжэу къэнэгъэ кIэлэцIыкIухэм зычIэ-сыштхэр языгъэгъотыхэрэр регионхэр ары. Ар къызаратыгъэ пIалъэм емылгытыгъэу, ыпкIэ хэмылъу приватизацие

шIыгъэным иамал ягъэгъотыгъэн фае. Аныбжэ илъэс 18-м зынэскIэ, ахэм атефэрэ квадратнэ метрэ пчъагъэр аратышт. Фэтэрхэр приватизацие ашIыштми, амышIыштми егупшысэхэм фэшI ахэми зы илъэс пIалъэ ялэшт.

Сыдэу щытми, мы мафэхэм цIыфыбэ зыгъэгумэкIыштыгъэ къыныгъор дагъэзыжыгъ. Ау бэрэ ащ тетэу къызэрэхэкIырэм фэдэу, «неп-неушым» хэтхэзэ пIалъэр зылэкIамыгъэкIымэ нахьшIу. УзычIэс унэр ыпкIэ хэ-лъэу приватизацие пшIын зы-хуыкIэ, бэдэршIыплэ уасэм лы-кIэхьаныр къыдыхэт. Бэмэ ащ фэдэ амал зэрямыIэр хэти ешIэ.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

Сомэ миллиони 4 фэдиз бюджетым шIуатыгъугъ

Адыгэ Республикэм хэгъэгукIоцI IофхэмкIэ и Министертвэ къызэритырэмкIэ, мэзаем и 18-м къыщегъэжыгъэу и 24-м нэс республикэм бзэджэшIэгъи 108-рэ шыэрахьагъ. Ахэр цIыфым ыпкIынэ-лынэ шъобж хылыгъэхэр тырашагъэхэу 2, хуынкIэн бзэджэшIагъэу 3, тыгъуагъэхэу 35-рэ, гъэпцIагъэ зыхэлъ бзэджэшIэгъэ 18, нэмыкIхэри. Экономикэм ыльэныкъокIэ хэбзэгъуэуцугъэр гъогогъу 24-рэ аукуагъэу къыхагъэщыгъ. БзэджэшIагъэ зезыхьэгъэ нэбгыри 101-рэ агъэунафыгъ, къызэIуахыгъэр процент 90-м ехъу.

БлэкIыгъэ тхьамафэм Адыгеим игъогухэм хуэгъэ-шIэгъи 6 къатехуагъэу гъогу-патруль къулыкIуым ыгъэунафыгъ. Ахэм нэбгыри 2 ахэкIодагъ, нэбгыри 5-мэ шъобжхэр атещагъэхэ хуэгъэ. ЕшIуагъэу ру-лым кIэрысхэу водитель 54-рэ къаубытыгъ.

УФ-м хэгъэгукIоцI IофхэмкIэ и Министерствэ экономикэ щынэгъончъагъэмкIэ ыкIи ахьщэ къолъхьаным ебэныгъэ-нымкIэ иотделэу Красногвардейскэ районым щыIэмрэ следствием иIофышIэхэмрэ зэхащэгъэ уплъэкIунхэм яшIуагъэкIэ республикэм икъэралыгъо учреждение «Адэмые психоневрологическэ диспансер» зыфиIорэм ипашэхэм бзэджэшIагъэу зэрахьагъэр къыхагъэщын алъэкIыгъ. Мы Iэзэплэ учреждением пае бюджетым къытIупшыгъэ ахьщэр ахэм аштагъэу хэбзэхуэмэкIо къулыкIухэр егуафэх, зэрэрэу рахыгъэр сомэ миллиони 4-м кIахэ. ЗэрагъэунафыгъэмкIэ, медицинэ учреждением ищыкIэгъэ Iэмэ-псымэхэр къалэ-кIэзыгъэхэрэ фирмэ горэм пашэхэм зэзэгъыныгъэ дашIыгъагъ. Ау къалэIахьэрэмрэ ащ тефэгъэ мылкIеурэ бэкIэ зтекIыштыгъэх. Къыдидзэрэ ахьщэр ежхэм зэрэфаеу агъэ-федэщтыгъ. Джащ фэдэу диспансерым Iоф щызышIэхэрэм ахьщэ аратыгъэу тхылыгъэр агъэхьазырыштыгъэх, ау зы нэбгыри ар Iукагъэрэ. АшIа-гъэм бзэджащIэхэр еуцолэ-жыгъэх, уголовнэ Iофыр зэ-хафы.

Илъэс 32-рэ зыныбжэ хуэлы-

фыгъэу тикъэлэ шхьалэ щы-щым УФ-м хэгъэгукIоцI IофхэмкIэ и Министерствэ иотделэу Мыекъуапэ щыIэм иде-журнэ часть мы мафэхэм зы-къыфигъэзагъ. Ащ къызэри-IуагъэмкIэ, букмекерскэ конто-рэм къычIэкIыжыгъэ, амыгъэ-унэфыгъэ бзэджэшIитIу къы-тебани, ылыгъыгъэ сотовэ те-лефонимрэ сомэ 700-рэ тыра-хыгъэх. Оперативникхэм охъ-табэ тырамыгъашIэу лыхьон Iофтхьабзэхэр зэхащагъэх, ащкIэ видеокамерэм тырит-хагъэхэр къызфагъэфедагъэх. Сыхьатым къыкIоцI зыр къа-убытын алъэкIыгъ, ар нэмыкI букмекерскэ конторэ горэм чIэсыгъ. БзэджэшIагъэр зезы-хьэгъэ ятIонэрэ кIэлакIэри по-лицейскэхэм псынклэу агъэуна-фыгъ. Ар Къэрэщэе-Щэрджэс Республикэм щыщ, Адыгеим иапшэрэ еджаплэ горэм чIэс, илъэс 21-рэ ыныбжэ. Мыр нэмыкI бзэджэшIагъэми хэ-щагъэу полицейскэхэм къы-чIагъэщыгъ. Илъэсэу тызыхэ-тым, мэзаем и 21-м, Мыекъуа-пэ итучанышхо горэм ар чIахы, осэшхо зилэ щыгыныр къы-чIитыгъукIыгъ, иунэ къыза-лыыхуым, ар къырахыжыгъ. Мы уахътэм зэхэфынхэр макIох.

ПШЭНКIЭ ГЪЭШIЭГЪОНЫ

Мэзыхь

ахэсхэ хуэжыгъэмэ ишIогъэшхо къэкIо-щтыгъ цIыфхэм ашхыштымкIи ащыгъы-штымкIи.

Тикъуаджэу Нэшгукъуае сызыкIокIэ, шэмбэт мафэмрэ тхьамафэмрэ згъэфедэ-хэзэ, шакIо е пцэжыышэ сыщылэу бэрэ къыхэкIыштыгъ. Ащ фэдэ мафэ горэм чIыопсым изытэт дэгъугъэти, сишэкIуахэ гъусэ ешIи, къуаджэм тыдэкIыгъ. Мычы-жэу щыт пцел бырабэхэм псыри тIэкIу къакIэуагъэу тылкъыIуати, мэзым тыхэ-хьагъ. Бзыу зырызхэм мэкIэ-макIэу орэдыр кIалукIы, зыми ымыгъэгумэкIхэу заплыхьэшъ чыгым тесых.

Сэри а бзыухэм амэкъэ шъабэ сыкIэдэлукIыгъэ, псы куум пэмычыжэ темэным нахь пэблагъэ сыхуэ зэрэсшIоигъом къыхэкIэу, мэкъэшхо сымыгъэIоу сылэкIуатэ. СапэкIэ сызэплэм, псы шхьэшхо зэщиз къэлэгъуагъ. Тыгъэу къыкIокIырэм инэбзыйхэр гъунджэм фэдэу ащ къишштыгъэх. ТIэкIу сызылэкIуатэм, чы-гыжышхо къобэ-бжабэм къонцIэу псым зы-тыриубгъуагъэу слэгъугъэ. А чыгым ыльапсэ зытIо-зыщэ памэзэ сыхэ къычыыхьагъ. Бэрэ пэмытэу ащ ыуж икIыжы, къысэчэлэжыгъэу сыкъипэмыхьэзэ къыздэплыхьэшъ, къыскIэ-лырыт. Ахэм сахэт слозэ, ошIэ-дэмышIэу си-хэ лъэшэу къэшIэгъу. Сызэплэм, сишэкIуахэ нахь нахь зIэкIэлэгъу, кIуачи нахь иI пIонэу зыкыхыгъэнагъэу зыгорэм кIуапIэ къыриты-рэп. ШхончымкIэ сеоми хуэшт шхьае, сыхэ-тезгъэфэным сыщэщынэ. ЕтIанэ мэзыхьэм къы-IэкIэсыутиныр сыгу кыхьагъ. Псынклэу ыбгъукIэ сыкъырекIокIи, хьэм ытхьакIумэхэр къэсыубытхи сыкъызыжыгъудым мэзыхьэм къыIэкIэсыутигъ, шхончыр спэчыжэепти зэ-огъукIэ хэзгъэфагъ. Ышхо гъожышхо-ежыашъу, ау дахэу джыри къэлэгъорэп, псым ыгъэ-уцIыныгъэшъ. Псынклэу гъушъэ чIыпIэм тес-лэхьыагъ. Сытеуцуи ыпсэ хэкIыфэ сежагъ. Ары шхьае, фэдэ пэушыхьэ джынэс слэгъугъэп. Темэныпсэу зыщысыукIыгъэр згъэфедзэ та-дэжэ къэслэхьыгъу нахь, къэпхьынкIэ къын хуэ-щтыгъ. Мэзыхьэм ышхо тесхи тяти, Джэджэ-хьаблэрэ ПэнэжыкIуаерэ адэс шакIохэми яз-гъэлэгъугъ, ау ар зышIэрэ къахэкIыгъэп. ЕшIэщтыр сымышIэу пэушыхьэ Iэлхэм ашхо-хэр зышащэфхэу къалэу Краснодар дэтым иIофышIэхэм зясэгъэлэгъым къысаIуагъ «ено-товидная собака» зыфалорэр арэу, уукIын уфи-мытэу. СыкъамышIэзэ зэсчэн згъотмэ зыгорэу-щтэу IузгъэкIынэу къысаIуагъ.

Джащ тетэу мэзыхьэм нэлуасэ сыфэхуыгъагъ. Ащ фэдэ мэзыхьэ джащ къыщегъэжыгъэу сылукIэжырэп, ау икъэбар къэсIотэнэу исху-хьагъ.

БЛЭГЪОЖЪ Зулъарин.

Адыгэ къэралыгъо университетым ипрофессор.

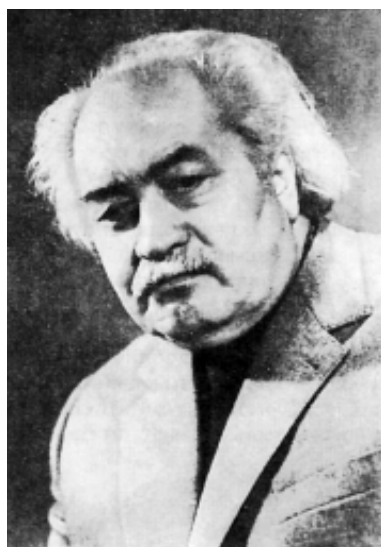
Литературэм инэклубгъу

Льэпкъым

Еутых Аскэр

(1915 – 1999)

Аскэр, Тхьэм джэнэт дахэр къырет, итхылъ лүшэу, сэ къысыныбжьыри ыныбжьэу, «Тхыдаклэм», ксерокопие шыгъэу, тильэпкъ библиотекэ сыщылоклэфэклэ. Гъыбзэп ар къызэрэчлэкыжыгъэмклэ, гъыбзэ зыригъэшлэу шьотхъэ-мытхъэу зэхэлъхьагъэ нахь, усэ псау мэхъу джыри, «Налбый» ышъхъэу. Ау «Адыгэ литературэм итарихъ» тхылъищы гуцылэхуыгъэ закъу нылэп уасэ зэрэщыфашыгъэр: «... А стихотворение «Налбый», обращенное к детям, стало хрестоматийным и остаётся одним из лучших в адыгейской детской литературе». Тхьаегъэпсэу ари зиамал къыхыгъэр, гуцылэхуыгъэ закъоми, боу тхылъ лүжъушхо пелэн!

Сэ слъэгунджэ зэрытыгъэр джы непэ зы-лъэгунджэхэм апай мы усэ цыкълур...

Пэублэ гуцыл

Илъэс тлоклищрэ пшырэм бэшлагъэу сехъужыгъэу, загъорэ слүшъхъэ къыдэчъаешъ: «Шыклэцлыкълум янэ зэлэм — клэлэцлыкълумэ ар аплүгъ...» — сицлыкълум сагъэшлэгъэ ордэ цыкълур къыхэсэдзэ. Нахьыбэмклэ нэшхъэигъор къызыстеоклэ ары. Бэба уахътэу тешлэжыгъэр, ренэу а куплетитлүм сфегъэхъурэп, къэсшлэжырэп. Орэдми сыщыгъуазэп, ау сишлэжъ зэрэхэлъымклэ, гъыбзэ цыкълур ары. Бэрэ сыклэупчлэу къыхэкълыгъ ар зыусыгъэр сшлэмэ сшлоигъоу. Зыми къысылон ылъэкълыгъэп, джы мы

Налбый

Шыклэцлыкълум янэ зэлэм — клэлэцлыкълумэ ар аплүгъ, щэ рагъашъоу, ар агъашлоу бжыхъэм нэсы алыгъыгъ.

Ау кымафэу жэклэ фыжыр къэси, гъогур зэфышлыгъ, — сэкү мыжъэу, ушлоижъэу шыклэр шэщым ришлэхыгъ.

Мэкъу гъугъэу шхылъэм дэлым халэ шхьаклэ — къуанцэм фэд: ар къыхао, шыхэр къео ны зимылэр къыны хэт.

Адэ, клалэх, клэлэ хъупхъэх, шъуиныбджэгъу гум ишъунагъ, лыжъ жэклэфым, ос нэгүфым, — лы шъухъунэп, шъуингъэштагъ.

Хьакупчъэлур зитлысыплэу, щэлэстэшххэр лы мыхъун, — нан ыкоклы шъузэрэклэу клы осылэм шъуимдырын.

Ау а клалэу фэмыфыжъэу, жъэпхъэбзэу клыр зыпыим афэмыдэу, пэло медэу, клэлэ чанэу Налыбым, Колхоз шэшыр къыхегъэщышъ, орзэлүантлэм шыр релъэкл: шыклэм ыко кырегъагло — еукъэбзышъ, зэрилъэкл.

Тыгъэгъазэм ышъхъэ фэдэу хэгъошъхьафум тыгъэр щепсы. Осыр мэкъу, цыфхэр мажъо, шыклэцлыкълур уцым щепсы.

Шыклэцлыкълум лэ шызыфэ зышлоигъоу бэ къыкълэу. Ау ымыдэу, пэло медэ зыщымыгъмэ афзэоклы.

Зэ Налбый шыклэцлыкълур ыгъэпкынынэу псым ышагъ: щэ хигъахы, ытхьахлахы,

зычлэгъаоу ежъ фежыагъ.

Ау псымашэм ымышлэхуэ, клэзэ, клэзэ ар ифагъ. Псым зэ члауи, ыпэ къиуи, ыгу клэдыгъэу къэкууагъ.

Мыжъошхъэйхэр псым ынэзэу, нэпкъылушъор ябысым. Псым ыкълу дышъэ чылоу тыгъэр щепсы, — кымы-сым.

Къызычлэум, ыгу клэдыгъэу «Мишка!» ылуи, шым къеджагъ. Шыклэцлыкълум ытхьаклумэ а джэмакъэр къыридзагъ.

Шыклэцлыкълур къэлъэкъуауи, ытхьаклумхэр зэришагъ. Гъогу сапэр ащ ычапэ теутысыклэзэ псым хэхьагъ.

Клэлэцлыкълу иныбджэгъур къызыщычлэурэм есыллагъ — ащ ысэкү клэлэцлыкълур къызынэсым къыгъэзагъ.

Налыбыеу ныкъотхьалэр шыклэцлыкълум къыхыжыгъ. Къызтэджим шыклэм еджи ланлэ ришэкли, ебзугъ.

Шыр ныбджэгъу зыфэхъуштыр клэлэ хъупхъэу, джащы фэд. Шыклэцлыкълухэр, ебэцлыкълухэр члэшъумыздэу ащ шъуахэт.

Ным фэкло

Сэшлэ, сян, угу къызэрэсабгъэрэр — До сшыхъна, гъогухэр сфэмых. Ау мыгъатхэ тиунэжъ сыкъызеблагъэрэм сылумыфэу, пчъэр о кысыфылх.

Сызэцлыкълум уалъыпэгъу силъэу, ин сэхъуфэ пшысэкклэ сыпплүгъ, сшъхъэ бырацэ убгъэгупэ члэбъэу нэпсы шъэфклэ бэрэ бгъэшъоклыгъ.

Осы хъотым унэм тызришлэхьклэ, Къэбытакъор зэклэмджи тилус, Яцэр къэсэу зэкклэ зыгъолъыжъклэ Зыуушъэфэу сиплэшъхьагъ улус.

Сычъыагъэу пшлошлышъ олупчъапчъэ, къурланыжъыр шъхъантэм къычлэ-ольхъ, уипокъэжъхэр зыдэплэзшъузэ очъэшъ зы щэлами гъусэу къыгоолхъ.

Нэфымышъэу сятэ сыкъызыщифмэ угу къысэгъушъ тлэкълурэ сыщы-огъэлъы, — чэмэу пшыгъэр лэгум сэ къыдэсфмэ тикъэблачъэ бэрэ укъыдэплъы.

Ау илъэсыр шлэ къэс нахы чыжъэу чылэм сыдэкълыным сэ сышылъ, сыгу ишъэф къэпшлагъэу, умчъы-ежъэу чэщы реным сиплэ укъыхаплъ.

Ау зэ къалэм сащи, умышлэхуэ бжыхъэ мафэу школым сыратыгъ, о а чэщым, сэшлэ, нэпсы хафэу плэпызыгъэм сиплэ агъэшъугъ.

«Къэкълэжыштыбэ?» олошъ шалы огур, охъухыгъэу, чэщырэ ушыс. Ори, тиунэжъи ренэу сыгу сфимыгъэклэу, ахэм сягупшыс.

О угу къэкълэу къалэм укъэкълэна? Шлэхуэ услэгъунэп, сишъхьацыф, тигъунэгъу клалэм, сыд шышлына, чэмыр зыпшкклэ, елуи зыддегъэф.

Сэ дунаеу къалэм шыслэгъугъэм Сиушъуахыгъэу, сынэ къыгъэп-лъагъ. Иклэрыклэу бэ шызэблэхъугъэр — Урыс тхылъыр, тян, джы сиплэ-шъхьагъ.

Къысэпшоштыр сэшлэ — угу къы-сэгъу, Ау лы сыхъумэ лъэшэу пшлои-гъуагъ, Адэ джарышъ, ори джы олъэгъу гъогу тэрэзы цыфмэ сытрацагъ. Зи умыло, тян, уинэпсы шъэфмэ Хьаолыеу шалыр ямыгъэшъокл, гъатхэр къэсэу чылэм сыкъэ-клэжъмэ, о пкъо закъо чэфэу къыпэгъокл.

Ухыплэр

Еутых Аскэр Адыгэ педтехникумырэ Краснодар клэлэегъэдзэ институтымрэ къыухыгъ. Хэку гъээтэу «Колхоз быракъым» иредакция, Адыгэ научнэ-исследовательскэ институтым, те-атральнэ искусствэмклэ Къэралыгъо институтэу Луначарскэм ыцлэклэ щытым (Москва) лэф ащишлагъ. Хэгъэгу зэошхом хэлэ-жъагъ, ордени медали Аскэр къыщаухьагъэп. 1938-рэ илъэсым къыщегъэжыагъэу СССР-м иписательхэм я Союз хэтыгъ. Нэлуасэ шъузэрэщыфэсшыгъэу, Еутыхым ихудожественнэ творческэ гъогу усэхэр ары пэублэ фишыгъагъэхэр, непэ къызнэсыгъэми клочлэ лъэш ахэлъэу, тарыгушхоу. А гъогупэр нахы нахъ зыгъэбаиштыр, нахы нахъ зыгъэлъэгэщтыр проза Зиусхъаныр ары, «Лэнэтлэ дэгъум», повестым, къыщыригъэ-жъэшт. «Цыфым илъэуж» дахэ, «цыфым илъэуж» шъыпкъэ ит-хыгъэхэм ащыпхыриштыт, къэуцу имылэу, гугъу-мыгъу хьа-забмэ къазэпырыкълэ, «Улица во всю ее длину» («Цинизм во всю ее длину» ылуи, тащыш гори Аскэр ебжэкълэоогъагъ!), «Двери открыты настеежъ», «Глоток родниковой воды», «Бар-жа», «Бычъа кровь» — романхэм ыгурэ ыпсэрэ ахилъхьащт. Ащ пае лъэпкъэу зыщыщым ицлыф къызэрыкълэхэр Еутых Аскэр инэу фэрэзэщтыт: «Адыгэ Республикэм илъэпкъ писатель» алови, щытхъуцлэ фагъэшъошэшт, мощ фэдиз шылбэлэу гъогъуагъэм, мощ фэдиз пчыклэу джэгугъэм къынэуж...

Литературэм инэклубгъу

ИХЪАРЗЫНЭЩ

Жэнэ Къырымыз

(1919 — 1983)

Рассказхэр

Хыдзэллыкъо икъэбар

Гъэмэфагъэ. Цыфыбэмэ зыщагъэп-сэфырэ лъэхъаныгъ. Сэри зыкъэсплъы-хъанэу сежъагъ, къэралыгъуи бл къэзы-кълухъащт къухъэу «Бгъашхъоклэ» за-джэхэрэм сифагъ.

Къухъэм нэбгырэ шъищым ехъу исыгъ. Зыр — Москва, адырэр — Ук-раинэм, ящэнэрэр — Кавказым, яплэ-нэрэр — Сахалин ... къарыкыгъэх. Ти-хэгъэгъу цыф зэфэшхъафэу щыпсэухэ-рэмэ яллыкълэ пчъагъэхэм къухъэм уащылуклэщтыгъэ.

Къухъэм исхэр куп-купэу гошчыгъэ-хэу тхылхэм яджэщтыгъэх, шахмэт, домино ешлэщтыгъэх, радиом едэлү-щтыгъэх, телевизорым еплъыщтыгъэх.

Сэ сызигъусэ купри зэщыгъо ифэ-щтыгъэп. Анахъ дэгъоу непэ купыр зыгъэдалорэм ыгу рихъырэ лэпэщысэу къухъэм щашэрэмэ ащыщ тызэхэлэбэни фэтщэфынэу зэдэштагъэ. Хэти ишъып-къагъ, ау лы къогъу цыкълэу Сахалин къыкыгъэр зэкълэми атекълэщтыгъэ...

— Арымэ, — къыригъэжъагъ а лы цыкълэм, — сэ хъугъэ-шлагъэ горэ, сшъхъэклэ сырихылагъэу, къышгу-фэслотэн. Сыхэмыукъомэ, ащ илгъэс тлоклырэ тфырэ тешлагъ, ау непэ хъу-гъэм фэдэу къэсэшлэжъы. Джы мы къу-хъэу тызэрысым фэдэ зытлуш иинагъэу къухъэшхо горэм тисэу Темыр Чыжъэм

тыкыкыжыбъыщтыгъэ. Зэкълэри дзэм къулыкъу щызышлэгъэ клэлагъэх. Ти-плалэ къэтыухыгъэу нэбгырэ шъитф фэдиз тыхъуштыгъ. Чэфым тызэрехъэ. Сыдклэ плотэн, къыгъэжъгъэ тикъэщэн-хэм, тишъхъэгъусэхэм, тилахылахэм талоклэжыбъэ тшъуабэ машлэ. Зыр къы-фэхъугъэ клалэу нибжыи ымылгъэу-гъэм теплъэщт, адырэр унаклэу янэ-ятэ-мэ ашлэгъэм апэрэу ихъащт, ящэнэрэм джэгур къежэ... Сыдми, нэбгырэ пэпчъ гушлуагъо ыпэ къэт. Ар шъхъаджи лэ-шлу-лэшлэу ыгу хэлъ.

Къухъэм зепстэумкыи исыгъэр зы бзылфыгъэ закъу нылэп. Псэ пытэу ащ нахъ дахэ мы члым къытехъуагъэу слъэгъугъэп. Ышъхъац тлыргъо ытамэ-мэ зэрафэлэт. Зылугушлуыкыклэ, налмэс-налкыутэм фэдэу ыцэхэр къылопсых, клэ, занклэу хыр къегъэнэфы. Джарэу ынэ-хэр къаргъо, гушлэпс мыухыжыыр ынэ-гу клэолъагъо. Зым ар къухъэм икапи-таны ягуащ ылоштыгъ, адырэм нэмыкълэ хэгъэгъу къыкълэу тшлэш ыгъэхъунэу пылгыгъ. Ау зыми къытыригъэфагъэп. Ащ щыгъозэ шъыпкъэу зышлэщтыгъэр капитан закъор арыгъэ. Ильэсищым къулыкъу зышлэгъэ клэлэжъхэу бзыл-фыгъэ дахэ зышъхъашъо имыплъа-гъэхэм, ар зэралгъэгурэр ябылымы-тыгъоу зэрыс каютэм ишъхъаны-гъупчэкълэ бэрэ зыблы-рагъэхыщтыгъэ.

Ятлонэрэ мафэм къу-хъэм исхэм къэбар гъэ-шлэгъон зэхыхыгъэ: бзылфыгъэм шъао къыфэхъугъ. Капита-ным иунашъоклэ, хабзэу цылэм тетэу, къухъэм ижурналы, гъогум тет-хэу къухъэм исхэм зы нэбгырэ къызэрахъуа-гъэр датхагъ.

— Сыда шъула янэ клалэм цлэу фиусыш-тыр? — зыгорэм къы-луагъ.

Сэрымэ ащ тикъухъэ ыцлэ яхыщыр горэ фэсыусыщт; е Бгъэшхъуанэклэ седжэщт. Псыбланэклэ уеджэми дэгъу.

— Хыдзэл! Джар сэрымэ фэсыу-сыщт! — къыхидзагъ ящэнэрэми.

— Арэп, шъо шъуикълэлэ шъыпкъэм фэдэу сыдэу ащ шъузэреджэщтым лъэ-шэу шъуфэгумэклэра сэлэ, — къыупсэ-лгыгъ ащыщ горэм. — Ар янэ илоф. Ащ зэрилу.

Клалэхэр зэхэгъушлэжъыи, зыфызэ-нэкъокъухэрэмклэ ным макъэ рагъэ-лугъ.

— Шъо фэшъуусырэр ары клалэм сызэреджэщтыр, — къариложыгъ.

— Клалэм цлэ фэтыусыщт шъоло, ар зыфэшъуусыклэ джэнапхъи фэшъу-шлыжыи фае, — капитаныр клалэмэ къясэмэркъэу.

— Боу тигуапэу джэнапхъи, фэтшын, дахи етлон ыкли дгъэшлон, — зэдыра-гъаштэу джэуап къатыжыгъ.

— О, товарищ капитан, мышгъафэ-мэ мы бзылфыгъэр зыщыщыр къы-тапломэ тшлоигъу, — алуи, елгъэлугъэх. — Сыдэуштыгъу мыр къухъэм къифэнэу хъугъа?

— Сэри бзылфыгъэм икъэбар зысшлагъэр гъогум тыкытехъаным къыпэу ары нылэп, — къыригъэжъагъ капитаным. — Къухъэр иуцуплэ щытэу, тыкыжэжынкыи зы мафэ тилэу, ынэп-сыхэр фэмыбытыжыгъу гызэ бзылф-ыгъэр къысэтхъаусыхылагъ: «Сяни сяти симылэжъэу, сышпэшгъэжъыеу сыкъани, сшлэрэ хъати щымылэу, мыщ лы сыщыдэкълонэу хъугъагъэ. Нэужым лъэрымыхъ сыхъугъэу силлэ зэгорэм икъэщэныгъэм лукыи, ар къыстыришагъ. Ар сфэмыщылэу сянэжъ дэжъ сыкло-жыи сежъагъ, сыолгъэу сыздэщэжъ. Шъо шъуикълэхъэ солдатэу дзэм къу-лыкъу щызышлагъэхэр ядэжъ зэрищэ-жыщтхэр къысалуагъ... — Капитаным итутыныбжэ зэклыгъани, етланэ игу-щылэ къыпидзэжыгъ.

— Бзылфыгъэр хъатэу сымыгъэ-гугъэу лузгъэкыжыгъ ыкли сыклэуп-

чли икъэбар нахъ тэрэзэу зэзгъэшлагъэ. Игъунэгъуи сыди сыззупчылгъэмэ амал илэмэ бзылфыгъэм зыфилоэрэр фэз-гъэцкълэнэу къысэлгъэлугъэх. Кло, хъу-гъэм шъо шъушыгуау, янэжъ дэжъ нэ-мысыжъэу клалэ ыгъоти, ыпкъ фиты хъужыгъэ. Ау а бзылфыгъэ цыкълэм ахъабэ зэримылэр сэшлэ, ежъыри голэн локклэ къежъжыи фаети, щыгъын хъа-ти къыздиштыгъэп. Лэпылгъэн фае.

Бэрэ пэмытэу дзэм къулыкъу щызы-шлэщтыгъэ клалэхэу ядэжъ клэжъхэрэмэ сомэ миным ехъу къызэхалхъагъ. Ащ нэмыклэу ячемоданхэм адэлэбэжъи, зым дэнэ джэнэпхъэ дахэ къыдихыгъ, адырэм шашыф фыжыбзэ клэлэщы-кълэу клэлащыхъанэу къыштагъ, ящэнэ-рэм техъон фабэ къызкыуихыгъ. Янэ къылыфыгъэ ашыпхъу шъыпкъэм фа-гъадэу зэкълэми зытыраубгъуагъ. Джар сэ сынитлукълэ слъэгъугъэ.

Мыщ дэжъым лы къогъу цыкълэу а къэбарыр къытфэзылоагъэм сэрэгъэ-упчылгъэх:

— Сыда къухъэм къыхъухъэгъэ кла-лэм шъузэреджагъэр?

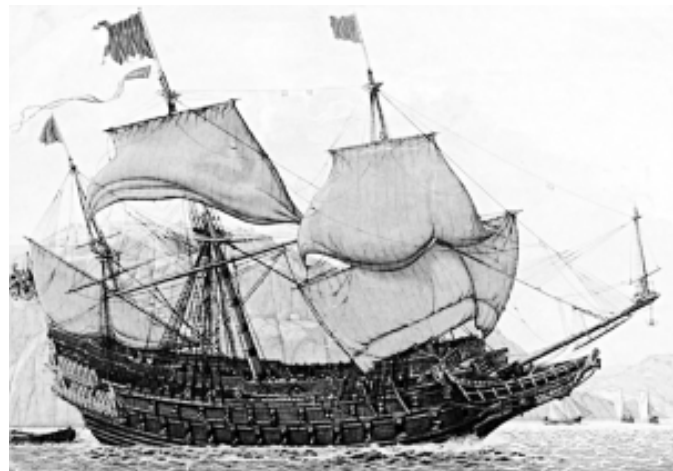
— Хым къытехъухъагъэм зэкълэми игъоу тлэгъуи Хыдзэллыкълэ те-джагъ.

Мыщ дэжъым зэкълэми анахъ клалэу такыбклэ дэсыгъэм къылуагъ:

— Зэкълэ къэплуагъэр тэрэз, шъыпкъэ. Сэры а къухъэу «Бгъашхъо» зыфалорэм къыхъухъагъэр, а Хыдзэллыкълэ шъу-зэджагъэри сэры. Мары сипаспорти шъуеплэ...

Купэу щысыгъэхэм тлоштыр тымы-шлэу къыгъэм фэдэу заулэрэ тыпчысыгъ.

— Адэ джары «зыфэдэ мыхъурэ щы-лэп» цыфмэ зыкълалуагъэр, — зэхэпх къодыеу лы къогъу цыкълэм къыупсэ-лгыгъ, етлани чэщ хъугъэти, тыгълпы-жыным къыпэу мырзущтэу ылуи къы-хигъэхъожыгъ. — А хъугъэ-шлагъэм сэ дэгъоу къызгуригъэлуагъэр тицыхъэр гушлуагъоми, къын хафэхэми зэрэзэ-делэжъхэрэр, зы цыфым адырэр зэриш-хэпсыр ары...

УищытхъуцІэ хэгъахъу, «Ошъад»!

Мыекъуапэ иадминистрации культурымкІэ игъэлоры-шІапІэ кІэщакІо фэхъуи, творческэ купэу «Ошъадэр» зэхашагъ. Орэдылохэр, къэшъуакІохэр, музыкальнэ Іэмэ-псымэхэмкІэ адыгэ лъэпкъ мэкъамэхэр къезыгъа-лохэрэр ащ хэхагъэх. «Ошъадэ» иапэрэ концерт Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние мэзаем и 26-м шыкІуагъ.

Адыгеим изаслуженнэ артисткэу АфэшІэгъо Фаинэрэ Адыгеим инароднэ артистэу Сихъу Станиславрэ зэрэ-щэгъэ пчыхъэзэхэхэр Мыекъуапэ иадминистрации ипашэ ипшъэрылхэр зыгъэцкІэрэ Александр Нароли-ным шІуфэс гушыІэхэмкІэ къызэІуихыгъ. Лъэпкъ ис-кусствэм хэхагъэхэр ышІынхэм фэшІ творческэ ку-пэу зэхашагъэр дунаим щызэлъашІэнэу фэлъэуагъ.

Александр Наролиныр.

лэу «Ащэмэзым» лъэпкъ ис-кусствэм лъагъоу шыпхырищырэр зыми фэдэп. Художественнэ па-щэу Бэстэ Асыет къызэрэтиІуа-гъэу, нэбгырэ пэпчъ зыкызыІуи-хыным зэхэщакІохэр пылтых. Адыгэ шъуашэр кІалэмэ ащы-гъэу орэдхэр къалох, шыкІэпчы-нэмкІэ Бажь Гушгъэф лъэпкъ орэдым тамэ реты. «Ащэмэзым» фэгъэхыгъэ тхыгъэхэр тапэкіи кыхэтэуытхытх. КІэлэцІыкІоу ащ аштэхэрэм лъэпкъ ис-кусствэр зэрапкъырыхэрэр тигуапэ.

Валерий Просандеевым, Ар-кадий Хусниаровым, Маньшин-хэу Валерийрэ Артемрэ музы-кальнэ Іэмэ-псымэ зэфэшъаф-хэмкІэ адыгэ орэдышъохэр кы-рагъэІуагъэх. Артистхэм тагъэ-гушІуагъ. Обществоннэ движе-ниеу «Адыгэ Хасэм» ыцІэкІэ МэщфэшІу Нэдждэт ансамблэм

Щэбанэ, Тхъабысым Умарэ, нэ-мыкІхэм аусыгъэхэу «Сэ сиорэд», «Орэдыр тыгъэм фэсІо» зыфило-хэрэр, нэмыкІхэри концертм шыжынчыгъэх. Ищыгъынхэр зэблихъухэзэ орэдхэр артисткэм кыІуагъэх — искусствэм пыща-гъэмэ уашІогъэшІэгъонымым пае ащ мэхъанэу иІэм зэгъэпшэнхэр уегъэшІых.

Урысыем изаслуженнэ ар-тистэу, Адыгеим инароднэ ар-тистэу Андзэрэкъо Чеслав «ЛэшІэ-гъукІ» зыфилорэ купым ихудоже-ственнэ паш. Адыгеим, шІульэ-гъум афэгъэхыгъэ орэдхэр мэкъэ ІэтыгъэкІэ Андзэрэкъом кыІуа-гъэх. НэгущІоу пчэгум кызи-хэкІэ, залым чІэсхэр ІэгутеокІэ кыпнэгъокІых.

КІэлэцІыкІу орэдыІо ансамб-

«Ошъадэ»
икъэшъуакІохэр
мэуджых.

АПЭРЭ СПАРТАКИАДЭР

Полицием икъулыкъушІэхэм ахыгъ

Федеральнэ къулыкъухэм якъутамэхэу Адыгэ Респуб-ликэм шыІэхэм яапэрэ спартакиадэ Мыекъуапэ щэкІо. Спорт зэІукІэгъухэм кІэщакІо афэхъугъэу, АдыгеимкІэ Федеральнэ уплэкІокІо шъхалэу ЛыІужъу Адам кы-зэриІуагъэу, спартакиадэр анахъэу зыфэгъэхыгъэр псауныгъэм игъэпытэн ары.

Спорт лъэпкъи 6-м шызэнэ-къокъущтых. ВолейболымкІэ ешІэгъухэр аухыгъэх. Поли-цием икъулыкъушІэхэр 2:0-у УФСИН-м спортсменхэм ате-кІохи, апэрэ чІыпІэр кыдаыхыгъ. Хыкумэт приставхэм волей-болымкІэ яешІакІохэм 2:0-у Апшгъэрэ хыкумэтым икоман-дэ кышІуахыи, ящэнэрэ чІыпІэр кыдаыхыгъ.

Федеральнэ уплэкІокІо шъха-

зэрэфэразэр пчыхъэзэхэхэм кышІуагъ, В. Маньшиным шІухъафтын фишІыгъ. Купэу «Синдикэм» иІэпІэсэныгъи шъхъафэу утегушыІэ хъушт. Жыр аклэту кышъохэзэ, арти-стхэм псынклэу загъазэ, Кав-каз шъолъырым икъушъхъэчІэс лъэпкъхэм яшэн-хабзэхэм ис-кусствэм иамалхэмкІэ уахашэ.

Зэфэхысыжъхэр

«Ошъадэ» ихудожественнэ пашэу, Адыгэ Республикэм иза-служеннэ артисткэу Едыдж Вик-торие тыфэгущІуагъ. Ащ кы-зэриІуагъэмкІэ, мэзишым кы-кІоцІ агъэхъазырыгъэ програм-мэр ары нылэп къагъэлъэгъуа-гъэр. Гухэлъ инхэр яІэх. Мые-къуапэ иадминистрации куль-турэмкІэ игъэлорышІапІэ ипашэу Цэй Розэ «Ошъадэ» дунаим щызэлъашІэрэ куп хъуштэу елбы-

Кушъэкъо Сим.

тэ. Зэхэцэн Іофыгъохэр лъы-гъэкІотэгъэнхэм ар игуапэу пы-лбышт.

Адыгэ Республикэм культу-рэмкІэ иминистр игуадзэу, Уры-сыем, Адыгеим, Ингушетием культурымкІэ язаслуженнэ Іофы-шІэу ШъуаппІэкъо Аминэт кон-цертм еплгыгъ, зэхэщакІохэмрэ артистхэмрэ афэгущІуагъ, гу-шыІэ фабэхэр ариІуагъ. Ансам-блэхэу «Казачатэмрэ» «Мые-къуапэ инэфыльэхэмрэ» купэу «Ошъадэм» кыфэгущІуагъэх.

БэгъашІэ, цІэрыІо хъунэу «Ошъадэм» фэтэІо. Тхъаегъэпсэ-ух зэхэщакІохэр, артистхэр, ис-кусствэр зышІогъэшІэгъонхэу апэрэ концертм къекІуагъэхэр.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ
Республикэм лъэпкъ
ІофхэмкІэ, ІэкІыб
къэралхэм
ащыпсэурэ
тилъэпкъэгъухэм
адырІэ
зэпхыныгъэхэмкІэ
ыкІи къэбар
жъугъэм
иамалхэмкІэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

**Редактор
шъхалэр
ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редактор
шъхалэм
иапэрэ гуадзэр
МЭЦІЛЭКЪО
Саид**

**ПшъэдэкІыжъ
зыхырэ
секретары**

**НЭПШІЭКЪУЙ
Заур**

**Редакциер
зыхъыІэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.**

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэкІыжъ зы-
хырэ секретары:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

**Зыщаушыхъаты-
гъэр:**

Урысые Федерацием
хэутын ІофхэмкІэ,
телерадиокъэтын-
хэмкІэ ыкІи зэлы-
ІэсыкІэ амалхэмкІэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чІыпІэ гъэлоры-
шІапІ, зэраушыхъа-
тыгъэ номеры
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

**Пчъагъэр
4010
Индексхэр
52161
52162
Зак. 556**

Хэутыным
узщыкІэтхэнэу щыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкІэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00

НэкІубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТІЛЪ Нурбий.